

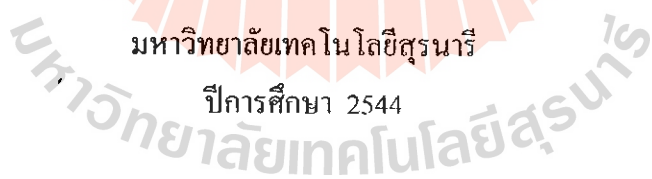
การประเมินโครงการกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมือง : กรณีศึกษา
หมู่บ้านชลประทาน ตำบลกลางดง อำเภอปากช่อง
จังหวัดนครราชสีมา

นางสาวศานันท์ พรานสูงเนิน

สารนิพนธ์นี้เป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาตามหลักสูตรประกาศนียบัตรบัณฑิต

สาขาวิชาเทคโนโลยีการจัดการ
มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีสุรนารี

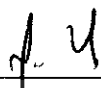
ปีการศึกษา 2544

หน้าอนุมัติ

อาจารย์ที่ปรึกษา และ กรรมการสอบ ได้พิจารณาสารนิพนธ์ฉบับนี้แล้ว เห็นสมควรรับเป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาตามหลักสูตรประกาศนียบัตรบัณฑิตสาขาการจัดการและการประเมินโครงการของสำนักวิชาเทคโนโลยีสังคม มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีสุรนารี ได้

อาจารย์ที่ปรึกษา

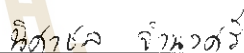

(อาจารย์ ดร. สุนติยา เกื้อนนาคี)

กรรมการสอบ

(อาจารย์ ดร. สุนติยา เกื้อนนาคี)

(อาจารย์ นิตาชล จันทร์งศรี)

อนุมัติให้สารนิพนธ์ฉบับนี้ เป็นส่วนหนึ่งของหลักสูตรประกาศนียบัตรบัณฑิต สาขาการจัดการและการประเมินโครงการ

(รองศาสตราจารย์ ทรงพร ทาเจริญศักดิ์)

คณบดีสำนักวิชาเทคโนโลยีสังคม

- 8 ต.ค. 2545

วันที่ _____ เดือน _____ พ.ศ. _____

ศานันท์ พรานสูงเนิน : การประเมินโครงการกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมือง : กรณีศึกษา
หมู่บ้านชลประทาน ตำบลกลางดง อำเภอปากช่อง
จังหวัดนครราชสีมา

อาจารย์ที่ปรึกษา : อาจารย์ ดร.สุนิตยา เตื่อนาคี, ... หน้า

การประเมินโครงการมีวัตถุประสงค์เพื่อทราบสภาพทั่วไปทางด้านเศรษฐกิจสังคม การดำเนินงานของกองทุนว่าเป็นไปตามวัตถุประสงค์และวิเคราะห์ข้อมูลโอกาส ปัญหา กองทุนที่เกิดขึ้นเพื่อให้ข้อมูลและแนวทางการพัฒนาในด้านการบริหารจัดการกองทุนให้มีประสิทธิภาพต่อไปในอนาคตรวมถึงเพื่อให้ได้ข้อมูลระดับความเข้มแข็งของชุมชนโดยกระบวนการพึ่งพาตนเอง มีวิธีดำเนินการคือศึกษา วัตถุประสงค์ นโยบาย สภาพดำเนินการบริหาร จัดการกองทุน โดยการเก็บรวบรวมข้อมูลจากแหล่งข้อมูลปฐมภูมิ ได้แก่ การสังเกต การสัมภาษณ์ การใช้แบบสอบถาม ผลที่ได้รับตามมาก็คือ สภาพความเป็นอยู่ของแต่ละชุมชน การอาศัยกระบวนการพึ่งพาตนเอง นำมาซึ่งการมุ่งมั่นพัฒนาให้เกิดขึ้นในชุมชนที่ตนอาศัยอยู่ให้มีความเจริญยิ่งขึ้นต่อไปในอนาคต

สาขาวิชาเทคโนโลยีการจัดการ

ปีการศึกษา 2544

ลายมือชื่อนักศึกษา.....

ลายมือชื่ออาจารย์ที่ปรึกษา.....

ลายมือชื่ออาจารย์ร่วมปรึกษา.....

กิตติกรรมประกาศ

สารนิพนธ์นี้สำเร็จลุล่วงด้วยดี, ผู้วิจัยขอกราบขอบพระคุณ บุคคล และกลุ่มบุคคลต่าง ๆ ที่ได้
กรุณาให้คำปรึกษา แนะนำ ช่วยเหลือ อย่างดียิ่ง ทั้งในด้านวิชาการ และด้านการดำเนินงานวิจัย อาทิเช่น

- อาจารย์ ดร. สุนิตยา เกื่อนนาดี อาจารย์ที่ปรึกษาสารนิพนธ์
- ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร. ขวัญกมล กลิ่นศรีสุข และอาจารย์คณะวิทยาการจัดการ
- องค์กรบริหารส่วนตำบลกลางดง อำเภอปากช่อง ที่ให้คำปรึกษา

ด้านการปฏิบัติการในพื้นที่ และการสร้างความคุ้นเคยกับชุมชน

- นายอำเภอ กำนัน ผู้ใหญ่บ้าน ผู้นำชุมชน ประธานกองทุนหมู่บ้าน ที่ให้ข้อมูล,
และอำนวยความสะดวก และขอขอบคุณพี่น้องในหมู่บ้าน ที่ได้ให้ความอนุเคราะห์ต่าง ๆ

ท้ายนี้ ขอกราบขอบพระคุณบิดา มารดา ที่ให้การเลี้ยงดูอบรมและส่งเสริมการศึกษาเป็นอย่างดี
ตลอดมา จนทำให้ผู้วิจัยประสบความสำเร็จในชีวิต

ศานันท์ พราณสูงเนิน

มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีสุรนารี

สารบัญ

หน้าอนุมัติ	ข
บทคัดย่อ	ก
กิตติกรรมประกาศ	ค
สารบัญ	จ
สารบัญแผนภาพ	ฉ
สารบัญตาราง	ช
บทที่ 1 บทนำ	1
1. หลักการและเหตุผล	1
2. วัตถุประสงค์ของการประเมิน โครงการ	2
3. กรอบความคิดทฤษฎี	2
4. วิธีการดำเนินการ	3
5. ผลที่คาดว่าจะได้รับจากการประเมิน โครงการ	4
บทที่ 2 เอกสารที่เกี่ยวข้อง	5
1. นโยบาย หลักการ วัตถุประสงค์ และระเบียบกองทุนหมู่บ้าน และชุมชนเมืองแห่งชาติ	6
2. ระเบียบสำนักนายกรัฐมนตรี ว่าด้วยคณะกรรมการกองทุนหมู่บ้าน และชุมชนเมืองแห่งชาติ พ.ศ. 2544	7
3. แบบติดตามสังเกตการณ์คัดเลือก คณะกรรมการกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมือง	10
4. แบบคำขอเงินทะเบียนและประเมินความพร้อมของกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมือง	11
5. ระเบียบกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมือง	12
6. การพิจารณาเงินกู้สำหรับคณะกรรมการกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมือง	14
7. หลักการประเมิน โครงการแบบชีพฟ์โมเดล	16
8. โครงการเพิ่มประสิทธิภาพการบริหารจัดการกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมือง	17
บทที่ 3 วิธีการดำเนินการประเมิน โครงการ	18
1. รูปแบบการประเมินแบบเครื่องมือ	18
2. เครื่องมือที่ใช้การประเมิน โครงการกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมือง	19
3. ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง	20

4.ตัวแปรและตัวชี้วัดที่ใช้ในการประเมินโครงการ	21
5.การวิเคราะห์ข้อมูล	26
บทที่ 4 ผลการติดตามการประเมินโครงการ	27
1.ผลการประเมินบริบทชุมชน	27
2.ผลการประเมินโครงการโดยภาพรวม	32
3.ผลการทดลองวิธีการใหม่	36
4.ผลการประมวลเทคนิควิธีทำธุรกิจของผู้รู้	37
5.สรุปการบรรลุวัตถุประสงค์ของการประเมินโครงการ	38
บทที่ 5 สรุป อภิปรายผลและข้อเสนอแนะ	41
1.วัตถุประสงค์ของการประเมินโครงการ	41
2.วิธีดำเนินการ	41
3.ผลการดำเนินการ	41
4.อภิปรายผล	42
5.ข้อเสนอแนะ	43
บรรณานุกรม	45
ภาคผนวก	46
ภาคผนวก ก	
แบบรายงาน บร. 1 – บร.12	
ภาคผนวก ข	
คู่มือสำหรับประชาชนเพื่อเตรียมการจัดตั้งและดำเนินงานกองทุนหมู่บ้าน และชุมชนเมือง	
ภาคผนวก ค	
แบบคำขอขึ้นทะเบียนและประเมินความพร้อมของกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมือง	
ภาคผนวก ง	
ระเบียบสำนักนายกรัฐมนตรีว่าด้วยคณะกรรมการกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมืองแห่งชาติ พ.ศ. 2544 และแก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ 2)	

สารบัญแผนภาพ

แผนภาพที่

หน้า

1. ความคิดพื้นฐานการประเมินของ สตีฟเฟิลบีม

3

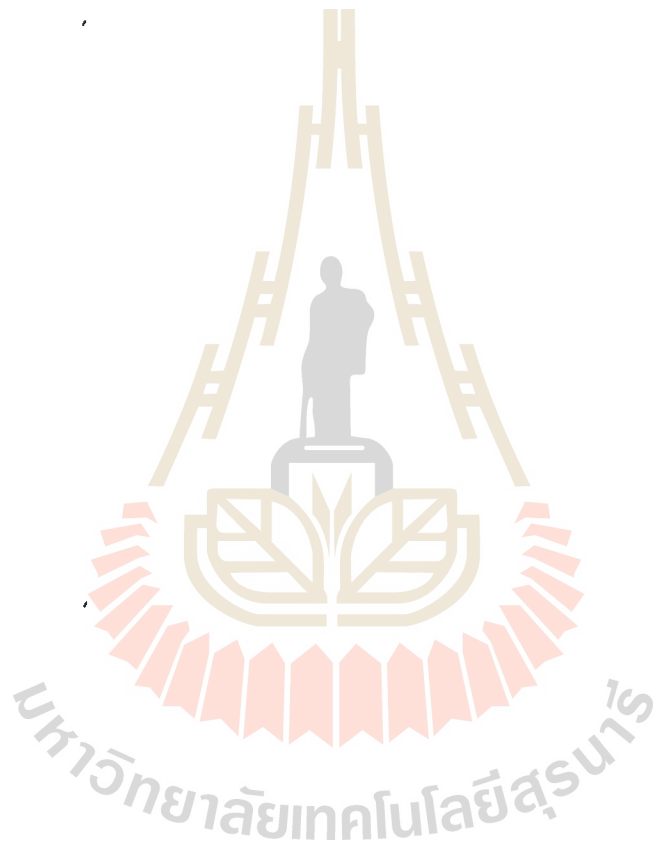
สารบัญตาราง

ตารางที่

หน้า

1. ข้อมูลต่างๆ ของหมู่บ้านชลประทาน หมู่ที่ 14

31

บทที่ 1

บทนำ

1. หลักการและเหตุผล

ในปัจจุบันนี้ประเทศไทย ต้องเผชิญกับปัญหาเศรษฐกิจ สืบเนื่องมาจากการมุ่งพัฒนาเศรษฐกิจของประเทศให้มีความเจริญก้าวหน้า โดยที่ประเทศไทยเน้นการผลิตภาคอุตสาหกรรม ที่ต้องพึ่งพาเทคโนโลยีทั้งวัตถุดิบ และทุนจากทางต่างประเทศแทบทั้งสิ้น ซึ่งมีผลทำให้ฐานะทางเศรษฐกิจของประเทศอ่อนแอลง ประกอบกับประเทศไทยยอมรับการค้าเสรี ซึ่งต้องอาศัยความแข็งแกร่งทางเศรษฐกิจเข้าต่อสู้ จึงอาจเป็นเหตุผลที่ทำให้ประเทศไทยต้องเผชิญกับปัญหาเศรษฐกิจ ทำให้ผลกระทบถึงสังคม และขยายวงกว้างขึ้นเรื่อยๆ ปัญหาต่างๆ จึงตามมาทั้งด้านเศรษฐกิจ ปัญหาความยากจน ปัญหาว่างงาน ปัญหายาเสพติด ซึ่งปัญหาเหล่านี้ล้วนเป็นปัญหาระดับประเทศ

จนมาถึงคณะรัฐบาลปัจจุบัน ซึ่งมีเจตนารมณ์ที่จะแก้ไขปัญหาเศรษฐกิจ ปัญหาความยากจนของประเทศ รัฐบาลจึงมีการประกาศนโยบายในการฟื้นฟูเศรษฐกิจของประเทศไทย คือ เรื่องเงินกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมือง แห่งละ 1 ล้านบาท โครงการ 30 บาท รักษาทุกโรค มีการพักชำระหนี้เกษตรกร

ดังนั้นการพัฒนาและฟื้นฟูเศรษฐกิจและสังคมไทยจะประสบความสำเร็จได้จะต้องเน้นการพัฒนาประชาชนและสถาบันครอบครัว เพื่อสร้างศักยภาพในการเสริมสร้างความเข้มแข็งด้านสังคมและเศรษฐกิจของประชาชนในหมู่บ้าน และชุมชนเมือง ผู้การพึ่งพาตนเองอย่างยั่งยืน อันเป็นการกระตุ้นเศรษฐกิจรากฐานของประเทศ และทำให้หมู่บ้านและชุมชนเมือง รู้จักเรียนรู้ บริหารการจัดการเงินกองทุนให้เกิดประโยชน์ต่อท้องถิ่นของตนเอง และทำให้มีเงินหมุนเวียนในหมู่บ้านและชุมชนเมือง เพื่อนำมาสร้างรายได้พัฒนาอาชีพ ลดรายจ่ายกระทั่งบรรเทาเหตุฉุกเฉิน ดังนั้นกองทุนหมู่บ้านจึงเป็นขบวนการในการเสริมสร้าง และพัฒนาความคิดริเริ่ม ในการแก้ไข ปัญหาของชุมชนทั้งทางด้านเศรษฐกิจ และทางด้านสังคม เพื่อให้มีความมั่นคงต่อไปในอนาคต

ดังนั้นเพื่อให้บรรลุวัตถุประสงค์โครงการกองทุนหมู่บ้าน โดยให้มีการประเมินผลและติดตามผลการดำเนินงาน โดยการจ้างบัณฑิตให้มีการประเมินความสำเร็จของกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมืองในรูปแบบของสารนิพนธ์ (Substantive Report)

1. วัตถุประสงค์ของการดำเนินโครงการ

1. เพื่อที่จะได้ทราบถึงปัจจัยทางค่านิยมที่ส่งผลต่อการดำเนินงานกองทุนหมู่บ้าน และปัจจัยด้านลบที่ก่อให้เกิดปัญหาในการดำเนินการกองทุน
2. เพื่อศึกษากระบวนการดำเนินงานของกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมือง สามารถบรรลุตามเป้าหมายที่รัฐบาลได้กำหนดไว้หรือไม่
3. เพื่อค้นหาตัวชี้วัดความเข้มแข็งของชุมชนในทัศนคติของประชาชน ตลอดจนทราบข้อมูลความเข้มแข็งของคนในชุมชน ตามตัวชี้วัดที่รัฐบาลได้กำหนด

2. กรอบความคิดทางทฤษฎี

กรอบแนวคิดทฤษฎี เป็นการประเมินโครงการมีผู้เชี่ยวชาญด้านการประเมินที่นำเสนอแนวคิดต่างๆ ไว้หลากหลายแนวคิดด้วยกัน ได้แก่ (การประเมินเพื่อพัฒนา : 83 – 90)

1. แนวคิดของครอนบาค เป็นการเก็บรวบรวมข้อมูลและการใช้ข้อมูลนั้นเพื่อตัดสินใจเกี่ยวกับโครงการทางการศึกษาและนำเสนอหลักการว่าประเมินโครงการด้านการเรียนการสอนไม่ควรประเมินเฉพาะจุดมุ่งหมายของโครงการเท่านั้น แต่ควรจะมีการพิจารณาประเมินผลกระทบข้างเคียงที่เกิดจากโครงการด้วย
2. แนวคิดการประเมินของสคริพเวิน เป็นการประเมินที่เกี่ยวข้องกับการรวบรวมข้อมูล การกำหนดตัวชี้วัดและเกณฑ์ในการประเมิน
3. แนวคิดของอัลคิน คือกระบวนการคัดเลือก การประมวลผลข้อมูลและการจัดระบบสารสนเทศที่มีประโยชน์เพื่อนำเสนอข้อมูลต่อผู้มีอำนาจหรือใช้เป็นข้อมูลในการกำหนดแนวทางในการเลือกการดำเนินโครงการ ซึ่งอัลคินได้นำเสนอแนวคิดการประเมินที่เป็นระบบ เริ่มตั้งแต่การประเมินจุดประสงค์ จนกระทั่งประเมินเพื่อปรับปรุงโครงการที่เป็นแนวคิดพื้นฐานของการประเมินโครงการแต่ยังขาดแนวทางการปฏิบัติที่ชัดเจน ทำให้การเผยแพร่ยังอยู่ในวงแคบๆ เท่านั้น
4. แนวคิดของสตัฟเฟิลบีม การประเมินเป็นกระบวนการของการระบุ หรือกำหนดข้อมูลที่ต้องการรวมทั้งการดำเนินการเก็บรวบรวมข้อมูล นำข้อมูลมาวิเคราะห์ให้เกิดสารสนเทศที่มีประโยชน์ เพื่อนำเสนอสำหรับใช้เป็นทางเลือกในการตัดสินใจ สตัฟเฟิลบีมได้กำหนดประเด็นที่ประเมินออกเป็น 4 ประเภทเป็นที่มาของการกำหนดชื่อ

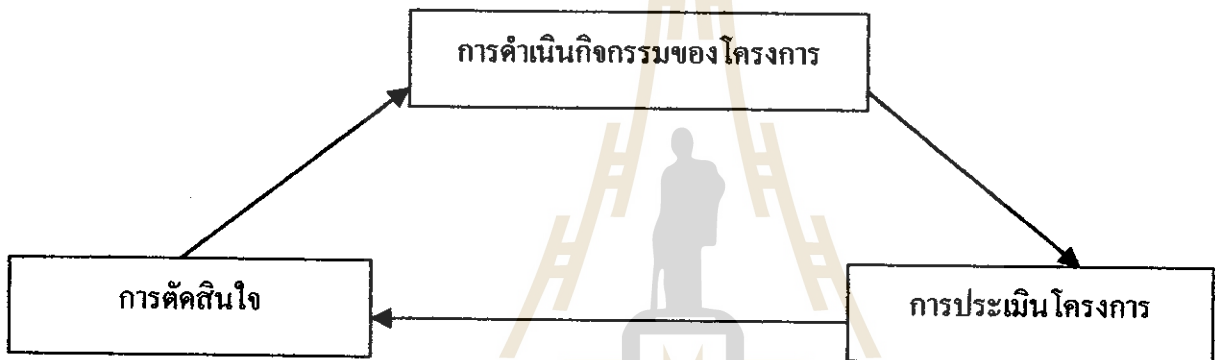
รูปแบบการประเมินว่า “รูปแบบการประเมินแบบซิฟฟ์ (CIPP Model)” ได้แก่

C = Context Evaluation คือ การประเมินสถานะแวดล้อมก่อนดำเนินการโครงการ

I = Input Evaluation คือ การประเมินปัจจัยเบื้องต้น เพื่อพิจารณาแผนการดำเนินงาน

P = Process Evaluation คือ การประเมินกระบวนการ เพื่อหาข้อบกพร่องและแก้ไข

P = Product Evaluation คือ การประเมินผลผลิตที่เกิดขึ้นเพื่อเปรียบเทียบกับจุดประสงค์

แผนภาพที่ 1 ความคิดพื้นฐานการประเมินของ Stufflebeam

4. วิธีดำเนินการขั้นตอนการดำเนินการประเมินโครงการกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมือง มีขั้นตอนดังต่อไปนี้

ขั้นตอนที่ 1 ศึกษาทำความเข้าใจ ถึงระเบียบและข้อมูลต่างๆ ตลอดจนวัตถุประสงค์ของโครงการหมู่บ้านและชุมชนเมือง

ขั้นตอนที่ 2 ศึกษาสภาพการดำเนินงานเกี่ยวกับกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมือง ของหมู่บ้านที่ผู้จัดทำสารนิพนธ์ปฏิบัติงานอยู่

ขั้นตอนที่ 3 เก็บรวบรวมข้อมูล โดยอาศัยข้อมูลบางส่วนจากแบบรายงาน (บร.) บางส่วนทำการเก็บข้อมูลโดยสังเกต เพื่อสังเกตเกี่ยวกับสภาพทั่วไป การสัมภาษณ์ชาวบ้านอย่างไม่เป็นทางการ เพื่อต้องการทราบข้อมูลทั่วไปของแต่ละครอบครัว เป็นต้น

ขั้นตอนที่ 4 วิเคราะห์ข้อมูลที่ได้จากแบบรายงาน

ขั้นตอนที่ 5 ดำเนินการเขียนสารนิพนธ์

5. ผลที่คาดว่าจะได้รับจากการประเมินโครงการ ผลการศึกษาครั้งนี้จะได้ประโยชน์ดังนี้

- 1) เพื่อทราบถึงผลดีและผลเสียต่อการดำเนินงานของกองทุนหมู่บ้าน
- 2) ทำให้ได้รู้ถึงตัวชี้วัดความเข้มแข็งของชุมชน ในที่ขณะคดีของประชาชนในหมู่บ้านชลประทานได้ทราบข้อมูลความเข้มแข็งของชุมชน ตามตัวชี้วัดของทางรัฐบาล
- 3) ได้ทราบว่าหมู่บ้านชลประทานมีความรู้ความเข้าใจในด้านการดำเนินงานและกระบวนการจัดกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมือง
- 4) ผู้ที่ศึกษาวิจัยจะ ได้ทราบและมีความเข้าใจระเบียบอันจะนำไปสู่การวิเคราะห์ต่างๆ อย่างมีระบบได้

บทที่ 2 เอกสารที่เกี่ยวข้อง

ผู้ทำสารนิพนธ์ได้ศึกษาเอกสารที่เกี่ยวข้องกับการประเมินโครงการกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมือง : กรณีศึกษาบ้านชลประทาน หมู่ที่ 14 ทั้งที่เป็น นโยบาย หลักการ ระเบียบต่าง ๆ รวมทั้งแนวคิดทฤษฎีการประเมินและหลักวิชาการที่เกี่ยวข้องกับหมู่บ้านและชุมชนเมือง สรุปได้เป็น 8 ด้าน ดังนี้

1. นโยบาย หลักการ วัตถุประสงค์และระเบียบกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมืองแห่งชาติ
2. ระเบียบสำนักนายกรัฐมนตรีว่าด้วยคณะกรรมการกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมืองแห่งชาติ พ.ศ. 2544
3. การติดตามสังเกตการคัดเลือกคณะกรรมการกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมืองแห่งชาติ
4. การขอขึ้นทะเบียนและประเมินความพร้อมของกองทุนหมู่บ้าน
5. ระเบียบกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมือง
6. การพิจารณาเงินกู้สำหรับคณะกรรมการกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมือง
7. หลักการประเมินโครงการ รูปแบบการประเมินแบบชีพฟ์โมเดล
8. โครงการเพิ่มประสิทธิภาพการบริหารจัดการกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมือง

1. นโยบาย หลักการ วัตถุประสงค์และระเบียบกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมือง

1.1 นโยบายกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมือง

นโยบายกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมืองแห่งชาติของรัฐบาล ถือเป็นนโยบายที่สำคัญยิ่งในการต่อสู้กับปัญหาความยากจนของประชากรส่วนใหญ่ของประเทศที่กำลังเผชิญอยู่เพื่อเป็นการเสริมสร้างกระบวนการพึ่งตนเองของหมู่บ้านและชุมชนเมืองในด้านการเรียนรู้ การสร้างและการพัฒนาความคิดริเริ่มเพื่อการแก้ไขปัญหาและเสริมสร้างศักยภาพทั้งด้านเศรษฐกิจและสังคมของประชาชนในหมู่บ้านและชุมชนเมือง โดยรัฐบาลจัดตั้งกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมืองกองทุนละ 1 ล้านบาท พร้อมเสริมสร้างและพัฒนาหมู่บ้านและชุมชนเมืองให้มีขีดความสามารถในการจัดระบบบริหารจัดการกองทุนหมุนเวียนในหมู่บ้านและชุมชนเมืองกันเอง บัดนี้รัฐบาลได้ดำเนินการตามนโยบายดังกล่าวแล้ว โดยได้ประกาศใช้ระเบียบสำนักนายกรัฐมนตรี ว่าด้วยคณะกรรมการกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมืองแห่งชาติว่าด้วยการจัดตั้งและบริการกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมืองแห่งชาติ พ.ศ. 2544

1.2 หลักการสำคัญของกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมืองแห่งชาติ

นโยบายดังกล่าวจะประสบความสำเร็จได้ ควรประกอบด้วยหลักสำคัญ 4 ประการ คือ

1. ความพร้อมของหมู่บ้านและชุมชนเมือง
2. การบริหารจัดการเงินกองทุนหมุนเวียนหมู่บ้าน
3. การปฏิรูประบบบริหารราชการแผ่นดิน ตามแนวทางในหมู่บ้านเป็นศูนย์กลางในการพัฒนา
4. การติดตามและประเมินผล โดยมีตัวชี้วัดประสิทธิภาพของกองทุน

1.3 วัตถุประสงค์ในการจัดตั้งกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมือง มีดังนี้ (สำนักงานคณะกรรมการกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมืองแห่งชาติ, 544)

1. เป็นแหล่งเงินทุนหมุนเวียนในหมู่บ้านและชุมชนเมืองสำหรับการลงทุนเพื่อการพัฒนาอาชีพ สร้างงาน สร้างรายได้หรือเพิ่มรายได้ การชดเชยรายจ่าย การบรรเทาเหตุฉุกเฉินและความจำเป็นเร่งด่วน และสำหรับการนำไปสู่การสร้างกองทุนสวัสดิภาพที่ดีแก่ประชาชนในหมู่บ้านหรือชุมชน
2. ส่งเสริมและพัฒนาหมู่บ้านและชุมชนเมืองให้มีขีดความสามารถในการจัดระบบและบริหารจัดการการเงินทุนของตนเอง

3. เสริมสร้างกระบวนการพึ่งพาตนเองของหมู่บ้านและชุมชนเมืองในการเรียนรู้ การสร้างและพัฒนาความคิดริเริ่มเพื่อแก้ไขปัญหาและเสริมสร้างศักยภาพและส่งเสริม เศรษฐกิจพอเพียงในหมู่บ้านและชุมชนเมือง

4. กระตุ้นเศรษฐกิจ ในระดับฐานรากของประเทศรวมทั้งเสริม สร้างภูมิคุ้มกัน ทางเศรษฐกิจและสังคมของประเทศในอนาคต

5. เสริมสร้างศักยภาพและความเข้มแข็ง ทั้งทางเศรษฐกิจและสังคมของ ประชาชนในหมู่บ้านหรือชุมชน

1.4 ระเบียบกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมืองแห่งชาติ มีระเบียบที่เกี่ยวข้องดังนี้

- 1) ระเบียบสำนักนายกรัฐมนตรีว่าด้วยคณะกรรมการกองทุนหมู่บ้านและ ชุมชนเมือง แห่งชาติ พ.ศ. 2544
- 2) ระเบียบสำนักนายกรัฐมนตรีว่าด้วยคณะกรรมการกองทุนหมู่บ้านและ ชุมชนเมือง แห่งชาติ (ฉบับที่ 2) พ.ศ. 2544
- 3) ระเบียบคณะกรรมการกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมืองแห่งชาติว่าด้วยการจัดตั้ง และบริหารกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมืองแห่งชาติ พ.ศ. 2544
- 4) ระเบียบคณะกรรมการกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมืองแห่งชาติว่าด้วยการจัดตั้ง และบริหารกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมืองแห่งชาติ (ฉบับที่ 2) พ.ศ. 2544

ในการทำสารนิพนธ์ครั้งนี้ ผู้ทำสารนิพนธ์จะใช้แนวทางนโยบาย หลักการ วัตถุประสงค์และระเบียบกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมืองแห่งชาติดังกล่าว เป็นหลักในการประเมินโครงการ กองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมืองด้วย

2. ระเบียบสำนักนายกรัฐมนตรีว่าด้วยคณะกรรมการกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมืองแห่งชาติ พ.ศ. 2544

ระเบียบสำนักนายกรัฐมนตรีว่าด้วยคณะกรรมการกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมืองแห่งชาติ พ.ศ. 2544 ประกอบไปด้วย 2 หมวดดังนี้ (สำนักงานเลขาธิการนายกรัฐมนตรี, 2544)

หมวดที่ 1 คณะกรรมการกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมืองแห่งชาติ

1. ให้คณะกรรมการคณะหนึ่งเรียกว่า “คณะกรรมการกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมืองแห่งชาติ” โดยมีชื่อย่อว่า “กทบ.” คณะกรรมการอาจแต่งตั้งกรรมการและผู้ช่วยเลขานุการ จำนวนไม่เกิน 3 คน ให้มีที่ปรึกษาคณะกรรมการ ซึ่งคณะรัฐมนตรีแต่งตั้งโดยคำแนะนำของคณะกรรมการจำนวนอย่างน้อยสามคนแต่ไม่เกิน เจ็ดคน กรรมการผู้ทรงคุณวุฒิมีวาระอยู่ในตำแหน่งคราวละ 2 ปี แต่อาจได้รับแต่งตั้งอีกได้ในกรณีที่กรรมการผู้ทรงคุณวุฒิพ้นจากตำแหน่งก่อนครบวาระหรือในกรณีที่คณะรัฐมนตรีแต่งตั้งกรรมการผู้ทรงคุณวุฒิเพิ่มขึ้นระหว่างที่กรรมการซึ่งแต่งตั้งไว้แล้วยังมีวาระอยู่ในตำแหน่ง ให้ผู้ได้รับแต่งตั้งให้ดำรงตำแหน่งแทนหรือเป็นกรรมการเพิ่มขึ้นอยู่ในตำแหน่งเท่ากับวาระที่เหลืออยู่ของกรรมการซึ่งได้แต่งตั้งไว้แล้ว ผู้ทรงคุณวุฒิจะพ้นจากตำแหน่งเมื่อ

1. ตาย
2. ลาออก
3. เป็นบุคคลล้มละลาย
4. คณะรัฐมนตรีมีมติให้พ้นจากตำแหน่ง
5. เป็นคนไร้ความสามารถหรือคนเสมือนไร้ความสามารถ
6. ได้รับโทษจำคุกโดยคำพิพากษาถึงที่สุดให้จำคุก

2. การประชุมของคณะกรรมการ ต้องมีกรรมการมาประชุมไม่น้อยกว่ากึ่งหนึ่งของจำนวนกรรมการทั้งหมด จึงจะเป็นองค์ประชุม ในการประชุมคราวใด ถ้าประธานกรรมการไม่มาประชุมหรือไม่อาจปฏิบัติหน้าที่ได้ให้รองประธานกรรมการผู้มีอาวุโสตามลำดับเป็นประธานในที่ประชุม ถ้าไม่มีรองประธานกรรมการมาประชุมหรือไม่อาจปฏิบัติหน้าที่ได้ให้กรรมการที่มาประชุมเลือกกรรมการคนหนึ่งเป็นประธานในที่ประชุม การวินิจฉัยชี้ขาดของที่ประชุมให้ถือเสียงข้างมาก กรรมการคนหนึ่งให้มีเสียงหนึ่งในการลงคะแนน ถ้าคะแนนเสียงเท่ากัน ให้ประธานในที่ประชุมออกเสียงเพิ่มขึ้นอีกเสียงหนึ่งเป็นเสียงชี้ขาด คณะกรรมการมีอำนาจหน้าที่ ดังต่อไปนี้

- 1) กำหนดนโยบาย การจัดตั้ง และแนวทางการบริหารกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมือง
- 2) กำหนดแผนการจัดหาเงินกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมืองแห่งชาติ และแผนการจัดสรรให้แก่กองทุน
- 3) จัดทำร่างกฎหมายเกี่ยวกับกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมืองแห่งชาติ เสนอต่อคณะรัฐมนตรี

4) กำหนดแผนงาน และออกระเบียบข้อบังคับและประกาศในการจัดตั้ง และแนวทางการบริหารงาน

3. ออกระเบียบเกี่ยวกับการรับเงิน การจ่ายเงิน การเก็บรักษาเงิน จัดหา และจัดสรรผลประโยชน์ของกองทุน ออกระเบียบเกี่ยวกับคณะกรรมการกองทุนหมู่บ้าน และการบริหารกองทุน

4. แต่งตั้งคณะกรรมการ คณะทำงาน เพื่อดำเนินการตามระเบียบนี้

5. ออกระเบียบ คำสั่ง และประกาศอื่นๆ เพื่อปฏิบัติการตามระเบียบนี้

6. เพื่อประโยชน์ในการบริหารงานของสำนักงาน อาจมีคำสั่งให้ข้าราชการหรือลูกจ้างของรัฐ วิชากิจ หรือหน่วยงานอื่นของรัฐ ไปช่วยปฏิบัติงานเป็นเจ้าหน้าที่ของสำนักงานได้ โดยถือว่าเป็นการปฏิบัติราชการหรือปฏิบัติงานตามปกติ โดยจะให้ไปช่วยปฏิบัติงานเต็มเวลา บางเวลา หรือนอกเวลาก็ได้ อีกทั้งอาจกำหนดค่าตอบแทนให้แก่ผู้ไปช่วยปฏิบัติงานด้วยก็ได้

7. รายงานผลการดำเนินงาน ปัญหาอุปสรรค รวมทั้งฐานะการเงินของกองทุนให้คณะรัฐมนตรีทราบอย่างน้อยปีละ 1 ครั้ง ปฏิบัติหน้าที่อื่น หรือตามที่กฎหมายอื่นบัญญัติให้เป็นอำนาจหน้าที่ของคณะกรรมการ หรือตามที่คณะรัฐมนตรีมอบหมาย

การประชุมของคณะกรรมการให้นำข้อ 2 มาใช้กับการประชุมและวินิจฉัยชี้ขาดของที่ประชุมอนุกรรมการ โดยอนุโลม

ให้คณะกรรมการ ที่ปรึกษาและคณะอนุกรรมการที่ได้รับการแต่งตั้งตามระเบียบนี้ ได้เบี่ยงประชุมค่าตอบแทนตามอัตราที่กำหนด ในพระราชกฤษฎีกาการเบี่ยงประชุมและค่าตอบแทนที่ปรึกษาซึ่งนายกรัฐมนตรีแต่งตั้ง พ.ศ. 2523 และแก้ไขเพิ่มเติม โดยเบิกจ่ายจากสำนักเลขาธิการนายกรัฐมนตรี

หมวดที่ 2 สำนักงานคณะกรรมการกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมือง

1. ให้มีสำนักงานคณะกรรมการกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมืองแห่งชาติในสำนักงานเลขาธิการนายกรัฐมนตรี

2. สำนักงานมีอำนาจ หน้าที่ ดังต่อไปนี้

2.1 ทำหน้าที่เป็นสำนักงานเลขานุการของคณะกรรมการ ปฏิบัติงานธุรการของคณะกรรมการ ที่ปรึกษาคณะกรรมการและคณะอนุกรรมการ

2.2 ศึกษารวบรวมและวิเคราะห์ข้อมูลต่างๆ ที่เกี่ยวกับการดำเนินงานของคณะกรรมการและของกองทุน

- 2.3 ประชาสัมพันธ์ให้ประชาชนได้ทราบถึงการจัดตั้ง นโยบาย และแนวทางการบริหาร กองทุนดำเนินการและประสานงานกับส่วนราชการและองค์กรต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้องเพื่อเตรียมความพร้อมในการจัดตั้งกองทุน และแนวทางการบริหารกองทุน
- 2.4 จัดให้มีหรือสนับสนุนให้มีการประชุมชี้แจงและฝึกอบรมบุคลากรที่เกี่ยวข้องกับการดำเนินงานกองทุน
- 2.5 พิจารณาเสนอความเห็นต่อคณะกรรมการในการพิจารณาแผนการบริหารและจัดการกองทุนให้การสนับสนุนปรึกษาหารือ และข้อเสนอแนะแก่คณะกรรมการเกี่ยวกับนโยบาย ระเบียบ หลักเกณฑ์ การดำเนินงานกองทุน
- 2.6 ดำเนินการหรือมอบหมายให้หน่วยงานอื่น ๆ ดำเนินการในส่วนที่เกี่ยวข้องกับกองทุนและรายงานผลต่อคณะกรรมการดำเนินการในส่วนการบริหารกองทุน
- 2.7 รายงานผลการปฏิบัติงานประจำปีของสำนักงานเสนอต่อคณะกรรมการดำเนินการอื่นใดตามที่คณะกรรมการมอบหมาย

3. การติดตามสังเกตการคัดเลือกคณะกรรมการกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมือง

การสังเกตการคัดเลือกคณะกรรมการกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมือง มีส่วนสำคัญในการประเมินความพร้อมของกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมืองต่าง ๆ เนื่องจากกระบวนการเลือกคณะกรรมการกองทุน จะต้องเป็นไปตามข้อที่ 41 ของระเบียบคณะกรรมการกองทุนว่าด้วยการจัดตั้งและบริหารกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมืองแห่งชาติ พ.ศ. 2544 กล่าวไว้

1. จะต้องมีการเวียนสามในสี่ของครัวเรือนทั้งหมดเข้าร่วมประชุม
2. การเลือกคณะกรรมการหมู่บ้านและชุมชนเมืองให้เป็นไปตามมติของที่ประชุม
3. วันที่เลือกคณะกรรมการกองทุนทำหลังวันประกาศคณะกรรมการ

สำหรับคุณสมบัติของคณะกรรมการกองทุน จะต้องเป็นตามข้อ 17 ของระเบียบคณะกรรมการว่าด้วย การจัดตั้งและบริหารกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมืองแห่งชาติ พ.ศ. 2544 ดังนี้

1. เป็นผู้อยู่อาศัยอยู่ในหมู่บ้านติดต่อกันเป็นระยะเวลาไม่น้อยกว่า 2 ปี
2. เป็นผู้บรรลุนิติภาวะ โดยมีอายุ 20 ปีบริบูรณ์
3. ไม่เป็นบุคคลล้มละลาย คนไร้ความสามารถ หรือเสมือนไร้ความสามารถ
4. ไม่เคยได้รับโทษจำคุกโดยพิพากษาถึงที่สุดให้จำคุก เว้นแต่เป็นโทษสำหรับความผิดที่ได้กระทำโดยประมาทหรือความผิดลหุโทษ

5. ไม่เคยเป็นผู้ต้องโทษในคดีอาชญากรรม
6. ไม่เคยถูกให้ออก ปลดออก หรือถูกไล่ออกจากราชการหรือรัฐวิสาหกิจ
7. ปฏิบัติตนตามหลักศาสนา มีความรับผิดชอบเสียสละ และมีส่วนในกิจกรรมชุมชน ตลอดจนยึดมั่นในระบอบประชาธิปไตย

4. แบบคำขอขึ้นทะเบียนและประเมินความพร้อมของกองทุนหมู่บ้าน

(สำนักงานคณะกรรมการกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมืองแห่งชาติ, 2544)การประเมินความพร้อมของกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมืองได้ประเมินความพร้อมในด้านต่าง ๆ ของหมู่บ้านตามสภาพความเป็นจริง สำหรับหมู่บ้านและชุมชนเมืองจะต้องมีความพร้อมในด้านต่าง ๆ ดังต่อไปนี้

- 1) สร้างจิตสำนึกและกระบวนการเรียนรู้ร่วมกัน ต้องช่วยเหลือกันบริหารจัดการโดยประชาชน เพื่อประชาชนของหมู่บ้านและชุมชนเมือง ร่วมกันดำเนินการเริ่มจากการรับรู้ ร่วมคิด ร่วมทำ ร่วมติดตามตรวจสอบ ร่วมรับผลประโยชน์ตลอดจนร่วมสร้างกองทุนไปสู่ความยั่งยืนต่อไป
- 2) เลือกสรรคนดีเป็นกรรมการกองทุน ทุกคนต้องพร้อมที่จะร่วมกำหนดวิธีการและดำเนินการเลือกกันเองและตามช่วงระยะเวลาที่คณะกรรมการกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมืองกำหนด เลือกคนดี มีความรู้และประสบการณ์
- 3) ความพร้อมในการจัดระเบียบข้อบังคับ เมื่อดำเนินการเลือกคณะกรรมการกองทุนแล้วคณะกรรมการกองทุนและประชาชนร่วมจัดทำระเบียบข้อบังคับ หลักเกณฑ์ และวิธีการเกี่ยวกับการบริหาร โดยความเห็นชอบ
- 4) การจัดตั้งกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมือง เมื่อจัดทำระเบียบข้อบังคับ หลักเกณฑ์และวิธีการบริหารจัดการกองทุนแล้ว คณะกรรมการกองทุนและสมาชิกจะต้องร่วมกันดำเนินการตามกติกาที่วางไว้ เช่น การรับสมาชิก การระดมทุน การจัดทำบัญชี การจัดระบบตรวจสอบ การมอบหมายภารกิจ และความรับผิดชอบของคณะกรรมการและอื่น ๆ ต้องพร้อมในการจัดตั้งกองทุน
- 5) การรับการจัดสรรเงินจากรัฐบาล เมื่อกองทุนได้ดำเนินการจัดตั้งกองทุนเรียบร้อยแล้วต้องมีความพร้อมในการขอรับการจัดสรรเงินจากคณะกรรมการกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมืองแห่งชาติ โดยมีการขอขึ้นทะเบียนกองทุนพร้อมกับเอกสารที่เกี่ยวข้องและมีการเปิดบัญชีกับธนาคารเพื่อรับการจัดสรรเงินจากรัฐบาลต่อไป

5. ระเบียบกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมือง

ระเบียบข้อบังคับคณะกรรมการกองทุนหมู่บ้านชลประทาน (หมู่ 14) ตำบลกลางดง อำเภอปากช่อง จังหวัดนครราชสีมา มีดังต่อไปนี้

1. ที่ตั้งกองทุนหมู่บ้านชลประทาน (หมู่ที่ 14) ตำบลกลางดง อำเภอปากช่อง จังหวัดนครราชสีมา
2. วัตถุประสงค์
  - 2.1 เป็นแหล่งเงินทุนหมุนเวียนของหมู่บ้านชลประทาน (หมู่ 14) ตำบลกลางดง อำเภอปากช่อง จังหวัดนครราชสีมา สำหรับการลงทุนเพื่อพัฒนาอาชีพ
  - 2.2 เพื่อส่งเสริมการออมทรัพย์ ด้วยวิธีการถือหุ้น การฝากเงินสัจจะและเงินรับฝาก
  - 2.3 เพื่อให้บริการเงินกู้แก่สมาชิก
  - 2.4 เพื่อพัฒนาจิตใจของสมาชิกให้เป็นคนดี มีคุณธรรม 4 ประการ
3. แหล่งที่มาของกองทุน ประกอบด้วยเงินและทรัพย์สินดังนี้
  - (1) เงินที่ได้รับจัดสรรจากคณะกรรมการ
  - (2) เงินกู้ยืม
  - (3) ดอกผล หรือ ผลประโยชน์ใด ๆ ที่เกิดจากเงินกองทุน
  - (4) ค่าธรรมเนียมแรกเข้า
  - (5) เงินค้ำหุ้น
4. คุณสมบัติของสมาชิก
  - (1) เป็นผู้ที่ทำนากหรืออาศัยอยู่ในหมู่บ้านชลประทาน (หมู่ที่ 14) ตำบลกลางดง อำเภอปากช่อง จังหวัดนครราชสีมา เป็นระยะเวลาไม่น้อยกว่า 6 เดือน ก่อนการจัดตั้งกองทุน
  - (2) เป็นผู้พร้อมที่จะปฏิบัติตามระเบียบของกองทุน
  - (3) เป็นผู้ที่คณะกรรมการกองทุนได้มีมติเห็นชอบให้เข้าเป็นสมาชิก
  - (4) เป็นผู้ที่อดทน เสียสละ และเห็นแก่ประโยชน์ของกองทุนเป็นสำคัญ
  - (5) เป็นผู้ที่มิมีนิสัยอันดั่งาม มีความรู้ ความเข้าใจ กับหลักการของกองทุนและสนใจเข้ามามีส่วนร่วมในกิจกรรมของกองทุน

5. การสมัครเข้าเป็นสมาชิก
  - (1) ยื่นคำขอสมัครเป็นสมาชิกกองทุนได้ที่คณะกรรมการกองทุน
  - (2) คณะกรรมการกองทุนเป็นผู้พิจารณาว่าจะรับบุคคลหนึ่งบุคคลใดเป็นสมาชิกโดยชอบธรรม
  - (3) เมื่อคณะกรรมการกองทุนเห็นสมควรรับบุคคลใดเข้าเป็นสมาชิกจะแจ้งบุคคลนั้นชำระค่าธรรมเนียมแรกเข้า และค่าถือหุ้น
6. การพ้นสภาพจากการเป็นสมาชิก
  - (1) ตาย
  - (2) ลาออก โดยทำเป็นหนังสือแจ้งต่อคณะกรรมการกองทุนและให้ออกตามมติที่ประชุมด้วยคะแนนเสียง 2 ใน 3 ของผู้เข้าร่วมประชุม
  - (3) วิกลจริต จิตฟั่นเฟือน หรือถูกศาลสั่งให้เป็นบุคคลไร้ความสามารถ
  - (4) ที่จัดประชุมใหญ่สมาชิกมีมติให้ออกด้วยคะแนนเสียงสองในสามของผู้เข้าร่วมประชุม
  - (5) นำทรัพย์สินของกองทุนไปใช้ผิดวัตถุประสงค์ที่ได้รับระบุไว้
  - (6) จงใจปิดบังความจริงอันควรแจ้งให้ทราบในใบสมัครสมาชิก
7. การกำหนดระยะคืนเงินกู้ พร้อมดอกเบี้ยหรือค่าตอบแทนตามเงื่อนไขที่กำหนดไว้ในสัญญาให้ผู้กู้เสียเบี้ยปรับตามจำนวนที่ระเหยบหรือข้อบังคับที่กองทุนกำหนดไว้ อย่างแน่นอน
8. ในกรณีที่มีหลักฐานว่าผู้กู้เงินนำเงินไปใช้ในอกรอบวัตถุประสงค์โดยปราศจากเหตุผลให้คณะกรรมการกองทุนมีอำนาจยกเลิกสัญญาและเรียกเงินคืน ทั้งเงินกู้พร้อมดอกเบี้ยหรือค่าตอบแทนที่ค้างชำระคืนตามจำนวนโดยทันที

6. การพิจารณาเงินกู้สำหรับคณะกรรมการกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมือง

การพิจารณาเงินกู้ที่ คณะกรรมการจะต้องดำเนินการตามหมวด 7 ว่าด้วยการกู้ยืมเงินกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมือง ซึ่งมีสาระสำคัญดังนี้

1. สมาชิกที่ประสงค์จะขอเงินจากกองทุน ต้องจัดทำคำขอกู้โดยระบุวัตถุประสงค์ในการกู้ยืมเงินอย่างชัดเจน โดยยื่นคำขอกู้ต่อคณะกรรมการกองทุน ให้คณะกรรมการกองทุนพิจารณาเงินกู้ ตามหลักเกณฑ์และวิธีการที่กองทุนกำหนด
2. คณะกรรมการกองทุนมีอำนาจ อนุมัติเงินกู้รายหนึ่ง ไม่เกินสองหมื่นบาท กรณีที่เห็นควร อนุมัติเงินกู้รายใดเกินสองหมื่นบาท ให้คณะกรรมการกองทุนพิจารณาตามความเหมาะสมและจำเป็น แต่ไม่เกินห้าหมื่นบาท
3. ให้คณะกรรมการให้บันทึกความเห็นในแบบคำขอกู้ยืมเงิน พร้อมทั้งส่งสำเนาแบบคำขอกู้ยืม เงิน ใจและรายละเอียดในการอนุมัติเงินกู้ แจ้งให้ผู้ขอกู้และธนาคารทราบ
4. คณะกรรมการกองทุนอาจเรียกหลักประกันเงินกู้ไม่ว่าจะเป็นบุคคลหรือทรัพย์สินตามหลัก เกณฑ์และวิธีการที่กองทุนกำหนด
5. ให้คณะกรรมการกองทุนกำหนดอัตราดอกเบี้ยหรือค่าตอบแทนเงินฝาก และเงิน เป็นอัตราที่แน่นอนตามความเห็นชอบจากที่ประชุมสมาชิก
6. การกำหนดระยะเวลาชำระคืนเงินต้นพร้อมดอกเบี้ยให้แล้วเสร็จสิ้นภายในกำหนดระยะเวลา ไม่เกิน 1 ปี ณ ธนาคาร และนำหลักฐานส่งชำระคืนเงินหรือเงินลงทุนไปมอบให้คณะกรรมการกองทุน
7. การกำหนดระยะคืนต้นเงินกู้ พร้อมดอกเบี้ยหรือค่าตอบแทนตามเงื่อนไขที่กำหนดไว้ใน สัญญากู้ยืมเงินให้ผู้กู้เสียเบียดปรับตามจำนวนที่ระบียบหรือข้อบังคับที่กองทุนกำหนดไว้อย่างแน่นอน
8. ในกรณีที่มิหลักฐานว่าผู้กู้นำเงินมิได้นำเงิน ไปใช้ตามวัตถุประสงค์ในการขอกู้ยืมเงิน หรือเมื่อมีหลักฐานอันควรเชื่อได้ว่าผู้กู้นำเงิน ไปใช้นอกกรอบวัตถุประสงค์ โดยปราศจากเหตุผลอัน สมควรให้คณะกรรมการกองทุนมีอำนาจยกเลิกสัญญาและเรียกคืนเงินกู้พร้อมดอกเบี้ย หรือค่าตอบแทนที่ค้างชำระคืนเต็มจำนวนได้โดยทันที

กรณีกองทุนหมู่บ้านชลประทาน หมู่ที่ 14 ตำบลกลางดง อำเภอปากช่อง มีเกณฑ์สำหรับการพิจารณาเงินกู้ มีดังนี้

1. ประเภทการกู้ยืม สมาชิกสามารถยื่นขอกู้เงินต่อคณะกรรมการกองทุน เพื่อนำไป ใช้ในกิจกรรมดังต่อไปนี้

- (1) ด้านค้าขาย
- (2) ด้านการเกษตรกรรม
- (3) ด้านการเลี้ยงสัตว์

2. การอนุมัติเงินกู้สมาชิกที่ประสงค์จะขอกู้เงินจะต้องจัดทำโครงการเพื่อขอกู้จากคณะกรรมการ โดยระบุวัตถุประสงค์ในการขอกู้เงินอย่างชัดเจน

3. ลักษณะโครงการสมาชิกสามารถยื่นขอกู้เงินตามข้อ 1 ต้องมีลักษณะ โครงการที่ดำเนินได้จริง มีความเป็นไปได้มีความคุ้มค่าต่อการลงทุน

4. วงเงินแต่ละรายไม่เกินสองหมื่นบาท ในกรณีที่อนุมัติให้เงินกู้รายใดเกินสองหมื่นบาท กรรมการต้องเรียกประชุมสมาชิกเพื่อให้สมาชิกพิจารณาแต่ต้องไม่เกินห้าหมื่นบาท

โครงการที่สมาชิกยื่นขอกู้ต้องเห็นชอบจากที่ประชุมสมาชิกต้องเป็นการขอกู้เฉพาะกรณีเพื่ออันเป็นประโยชน์ตามที่คณะกรรมการกองทุนเห็นสมควรในวงเงินรายละไม่เกินสามพันบาทให้ผู้กู้ส่งเงินเต็มตามจำนวนภายในระยะเวลาไม่เกินหนึ่งร้อยยี่สิบวัน

5. การดำเนินตามโครงการที่ขอกู้และจัดรายงานสมาชิกต้องดำเนินตามโครงสร้างให้สำเร็จตามวัตถุประสงค์และจัดทำรายงานความก้าวหน้าตามแบบรายงานที่คณะกรรมการกองทุนกำหนด

1. การทำสัญญาเงินกู้ทุกประเภทต้องมีการทำสัญญาไว้กับคณะกรรมการกองทุนตามแบบและเงื่อนไขที่กำหนด

2. หลักประกันเงินกู้ต้องจัดทำค่าขอกู้โดยระบุวัตถุประสงค์ในการกู้ยืมเงินอย่างชัดเจนคณะกรรมการกองทุนมีอำนาจอนุมัติรายหนึ่งไม่เกิน 20,000 บาท และให้บันทึกความเห็นแบบคำขอกู้ยืมเงินพร้อมสำเนา คณะกรรมการกองทุนอาจเรียกหลักประกันเงินกู้ โดยคณะกรรมการกองทุนจะกำหนดอัตราดอกเบี้ยพร้อมทำสัญญาเพียงอย่างเดียว และต้องให้สมาชิกของกองทุนจำนวนสองคนเป็นผู้ค้ำประกัน ให้ผู้กู้ส่งเงินคืนพร้อมดอกเบี้ยภายในหนึ่งปี

3. อัตราดอกเบี้ย ดอกเบี้ยเงินกู้ ร้อยละ 1 บาท/เดือน และอัตราดอกเบี้ยเงินร้อยละ

12 บาท/ปี

4. ค่าปรับ ในกรณีผู้กู้ผิดสัญญาเงินกู้เสียเบี้ยปรับในอัตราร้อยละ 0.5 / วัน จนกว่าจะนำเงินมาชำระคืนจนครบ

7. หลักการประเมินโครงการ รูปแบบการประเมินแบบซีพีพีโมเดล

แบบการประเมินแบบซีพีพีโมเดล (CIPP Model)

(CIPP Model) เป็นการประเมินประสิทธิภาพการบริหารการจัดการที่เหมาะสมที่สุดในการประเมินโครงการ เพราะสามารถมองเห็นภาพชุมชนท้องถิ่นองค์กรเป็นระบบ การประเมินโครงการตามรูปแบบซีพีพีโมเดล (CIPP Model) ได้กำหนดการประเมินตามหลักทฤษฎีระบบออกเป็น 4 ประเด็น ดังนี้

1. การประเมินสถานะแวดล้อม (Context Evaluation : C) เป็นการประเมินก่อนการดำเนินโครงการ เพื่อพิจารณาหลักการและเหตุผล ความจำเป็นต้องดำเนินการซึ่งนำไปสู่การตัดสินใจ เพื่อการวางแผนตัดสินใจ ใช้ข้อมูลจากการประเมินสภาพแวดล้อมไปใช้ในการกำหนดจุดประสงค์ของโครงการ

2. การประเมินปัจจัยเบื้องต้น (Input Evaluation : I) เป็นการประเมินเพื่อพิจารณาความเหมาะสมของความพอเพียงของทรัพยากร ซึ่งนำไปสู่การตัดสินใจเพื่อกำหนด โครงสร้างของแผนงาน และขั้นตอนของการดำเนินการของโครงการ

3. การประเมินกระบวนการ (Process Evaluation : P) เป็นการประเมินเพื่อหาข้อบกพร่องของการดำเนินการที่จะใช้เป็นข้อมูลในการพัฒนา แก้ไข ปรับปรุง ซึ่งนำไปสู่การตัดสินใจเพื่อนำไปปฏิบัติ เพื่อพิจารณาควบคุมการดำเนินการให้เป็นไปตามแผนและปรับปรุง แก้ไข การดำเนินการให้มีประสิทธิภาพ

4. การประเมินผลผลิตที่เกิดขึ้น (Product Evaluation : P) เป็นการประเมินเพื่อเปรียบเทียบผลผลิตที่เกิดขึ้นกับจุดประสงค์ของโครงการ ซึ่งนำไปสู่การตัดสินใจเพื่อทบทวนโครงการเพื่อพิจารณาการยุติล้มเลิกหรือปรับขยายโครงการที่จะนำไปใช้ในโอกาสต่อไป

8. โครงการเพิ่มประสิทธิภาพการบริหารจัดการกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมือง

หลักการและเหตุผล

ตามที่รัฐบาลมีนโยบายเร่งด่วนในการจัดตั้งกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมือง โดยมี ปรึษาในการสร้างจิตสำนึกความเป็นชุมชนและท้องถิ่น โดยชุมชนเป็นผู้กำหนดอนาคตและจัดการหมู่บ้านและชุมชนให้เป็นชุมชนท้องถิ่น โดยชุมชนเป็นคุณค่าและภูมิปัญญาของตนเอง มีการเกิดผู้ด้อยโอกาสในหมู่บ้านและชุมชน เชื่อมโยงกระบวนการเรียนรู้ระหว่างชุมชน ราชการ เอกชน และประชาสังคม และเป็นการกระจายอำนาจให้ท้องถิ่น เพื่อการพัฒนาประชาธิปไตยพื้นฐาน และเป็นแหล่งเงินทุนหมุนเวียนในหมู่บ้านและชุมชนเมือง สำหรับกองทุนเพื่อการพัฒนาอาชีพ สร้างรายได้ ลดรายจ่าย และบรรเทาเหตุฉุกเฉิน และความจำเป็นเร่งด่วน อีกทั้งเพื่อให้ท้องถิ่นมีขีดความสามารถในการจัดระบบและบริหารจัดการเงินกองทุนของตนเอง เพื่อสร้างศักยภาพในการเสริมสร้างความเข้มแข็งด้านเศรษฐกิจและสังคมของประชาชนในหมู่บ้านและชุมชนเมืองสู่การพึ่งพาตนเองอย่างยั่งยืน อีกทั้งเป็นการกระตุ้นเศรษฐกิจรากฐานของประเทศ รวมทั้งเสริมสร้างภูมิคุ้มกันทางเศรษฐกิจและสังคมของประเทศในอนาคต

บทที่ 3

วิธีการดำเนินการประเมินโครงการ

การประเมินโครงการกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมืองครั้งนี้ เป็นการศึกษารายกรณีเฉพาะ บ้านชลประทาน หมู่ที่ 14 ต.กลางดง อ.ปากช่อง จ.นครราชสีมา ซึ่งผู้ทำสารนิพนธ์ได้เข้าปฏิบัติงานตั้งแต่เดือนธันวาคม พ.ศ.2544 ในโครงการเพิ่มประสิทธิภาพการบริหารจัดการกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมือง ขั้นตอนการประเมินโครงการดังต่อไปนี้

1. รูปแบบการประเมินโครงการ
2. เครื่องมือที่ใช้ในการประเมินโครงการ
3. ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง
4. ตัวแปรและตัวชี้วัดที่ใช้ในการประเมินโครงการ
5. การวิเคราะห์ข้อมูล

1. รูปแบบการประเมินโครงการ

รูปแบบที่ประยุกต์ใช้ในการประเมิน ครั้งนี้ คือ "ซีพีพีโมเดล" ตามการควบคุมความคิด ตามกรอบความคิดที่ได้เสนอไว้ในบทที่ 1 ซึ่งประกอบด้วย การประเมิน 4 องค์ประกอบ

1.1	CONTEXT	EVALUATION	การประเมินสภาพแวดล้อม
1.2	INPUT	EVALUATION	การประเมินปัจจัยนำเข้า
1.3	PROCESS	EVALUATION	การประเมินกระบวนการ
1.4	PRODUCT	EVALUATION	การประเมินผลผลิต

ผู้วิจัยได้นำวิธีการประเมินแบบซีพีพีโมเดล (CIPP MODEL) มาใช้ในการประเมินเชิงระบบ ดังนี้คือ

1.1 การประเมินสถานะแวดล้อม (Context Evaluation) เป็นการประเมินสถานะทั่วไปของชุมชนท้องถิ่น คำว่า “บริบท” หมายถึง สภาพแวดล้อม ซึ่งอยู่รอบ ๆ หน่วยระบบกองทุนหมู่บ้านนั้น เช่น สภาพของดิน ป่าไม้ แหล่งน้ำ อากาศ

1.2 การประเมินปัจจัยนำเข้า (Input Evaluation) เป็นการประเมินปัจจัยนำเข้าทั้งหมดของหน่วยระบบการบริหารจัดการและของหน่วยระบบกิจการของผู้กู้

1.3 การประเมินกระบวนการ (Process Evaluation) เป็นการประเมินกระบวนการของทั้งสองหน่วยระบบ คือ หน่วยระบบบริหารจัดการกองทุนและหน่วยระบบกิจการของผู้กู้

1.4 การประเมินผลผลิต (Product Evaluation) เป็นการประเมินผลผลิตทั้งหมดที่เกิดขึ้นในหน่วยระบบการบริหารจัดการและแนะนำส่งเสริมผู้กู้และหน่วยระบบการดำเนินกิจการของผู้กู้แต่ละราย

2. เครื่องมือที่ใช้การประเมินโครงการกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมือง

1. แบบรายงาน บร.1 (แบบเก็บข้อมูลบริบทชุมชนหมู่บ้าน)
2. แบบรายงาน บร.2 (แบบเก็บข้อมูลตัวชี้วัดความเข้มแข็งของชุมชน)
3. แบบรายงาน บร.3 (แบบรายงานความรู้ ความเข้าใจ ทักษะคนที่มียอดกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมือง)
4. แบบรายงาน บร.4 (แบบรายงานการปฏิบัติงานรายเดือน)
5. แบบรายงาน บร.5 (แบบรายงานผลการจัดเวทีบริหารจัดการกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมือง)
6. แบบรายงาน บร.6 (แบบรายงานผลการจัดเวทีกลุ่มผู้กู้เงินจากกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมือง)
7. แบบรายงาน บร.7 (แบบรายงานผลการสัมภาษณ์เพื่อค้นหาตัวชี้วัดความเข้มแข็งของชุมชนในทัศนะของประชาชน)
8. แบบรายงาน บร.8 (โครงการเศรษฐกิจชุมชนหนึ่งตำบล หนึ่งผลิตภัณฑ์)
9. แบบรายงาน บร.9 (แบบบันทึกการสัมภาษณ์)
10. แบบรายงาน บร.10 (แบบสรุปบทเรียนชุมชนหมู่บ้าน)

11. แบบรายงาน บร.11 (แบบศึกษาเจาะลึกกรณี)
12. แบบรายงาน บร.12 (การวิเคราะห์จัดทำแผนแม่บทชุมชน)

3. ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

กลุ่มเป้าหมาย หรือผู้ให้ข้อมูลสำหรับการประเมินได้แก่ ชาวบ้านที่อาศัยอยู่ในบ้านชลประทาน หมู่ที่ 14 ต.กลางดง อ.ปากช่อง จ.นครราชสีมา ซึ่งได้อาศัยอยู่จริงจำนวน 149 ครัวเรือน ประชากร 724 คน ชาย 354 คน หญิง 370 เป็นสมาชิกกองทุน 120 คน ประชากรที่นำมาใช้ในการศึกษากองทุนหมู่บ้านชลประทาน ณ วันที่ 14 มกราคม พ.ศ. 2545 สามารถจำแนกได้ดังนี้

กลุ่มตัวอย่าง หมายถึง กลุ่มที่ถูกเลือกหรือตัวแทนของประชากรที่นำมาใช้ในการศึกษาของบ้านชลประทาน สามารถจำแนกได้ดังนี้

1. คณะกรรมการกองทุนหมู่บ้าน	จำนวน 15	คน
2. สมาชิกกองทุนหมู่บ้าน	จำนวน 120	คน
2.1 สมาชิกที่ได้รับอนุมัติให้กู้	จำนวน 48	คน
2.2 สมาชิกทั่วไป	จำนวน 72	คน
3. ชาวบ้านที่ไม่ได้เป็นสมาชิกกองทุนหมู่บ้าน	จำนวน 686	คน
4. ผู้นำชุมชน ผู้อาวุโส ผู้นำกลุ่มอาชีพ	จำนวน 6	คน
5. ข้าราชการ เจ้าหน้าที่ ส่วนราชการที่เกี่ยวข้อง	จำนวน 3	คน

วิธีการสุ่มตัวอย่างแบบเจาะจงโดยจะแบ่งกลุ่มตัวอย่างออกตาม บร. ต่างๆ คือ

- บร.1 กลุ่มตัวอย่างมีขนาด 30% ของจำนวนครัวเรือนทั้งหมด 149 ครัวเรือน คือ 44 ครัวเรือน
- บร.2 กลุ่มตัวอย่างมีขนาด 50% ของจำนวนครัวเรือนทั้งหมด 149 ครัวเรือน คือ 75 ครัวเรือน
- บร.3 กลุ่มผู้ให้ข้อมูลจำนวน 3 กลุ่ม ด้วยกัน คือ คณะกรรมการกองทุนมี 15 คน สัมภาษณ์ 10 คน สมาชิกกองทุนหมู่บ้าน 120 คน สัมภาษณ์ 50 คน ชาวบ้านที่ไม่ได้เป็นสมาชิกกองทุน 686 คน สัมภาษณ์ 50 คน

- บร.6 กลุ่มตัวอย่าง คือ ตัวแทนของกลุ่มแต่ละอาชีพภายในหมู่บ้านจันทเนก

เป็น	ค้าขาย	จำนวน 7%	เป็นจำนวน 10 ราย
	ทำสวน	จำนวน 63%	เป็นจำนวน 94 ราย
	รับจ้าง	จำนวน 21%	เป็นจำนวน 32 ราย
	เลี้ยงสัตว์	จำนวน 1%	เป็นจำนวน 2 ราย
- บร.7 กลุ่มตัวอย่างมีขนาด 50% ของครัวเรือนในหมู่บ้าน ครัวเรือนทั้งหมด 149 ครัวเรือน ถูกสัมภาษณ์ 75 ครัวเรือน
- บร.9 กลุ่มตัวอย่างมีขนาด 50% ของจำนวนสมาชิกกองทุนทั้งหมด 120 คน สัมภาษณ์ 60 คน
- บร.11 การศึกษาเจาะลึกรายกรณี ใช้กลุ่มตัวอย่าง 10% ของจำนวนผู้กู้เงิน กองทุนหมู่บ้านคิดเป็น 72 ราย

4. ตัวแปรและตัวชี้วัดที่ใช้ในการประเมินโครงการ

ตัวแปร หมายถึง เป็นประเด็นที่เมื่อเก็บข้อมูลจะได้ค่าที่แปรไปสำหรับผู้ให้ข้อมูลแต่ละรายในกลุ่มประชากรนั้น ๆ

ตัวชี้วัด หมายถึง ข้อความที่แสดงหรือระบุประเด็นที่ต้องการประเมินหรือตัวแปรที่ต้องการศึกษานั้นว่า จะบรรลุผลสำเร็จตามเกณฑ์ ที่ตั้งไว้อย่างไรซึ่งตัวชี้วัดจะมีทั้งในส่วนที่แสดงลักษณะในเชิงปริมาณและในส่วนที่แสดงลักษณะในเชิงคุณภาพ

ในโครงการกองทุนหมู่บ้านจะใช้ CIPP Model มาเป็นหลักประกอบเนื้อหาตัวแปรและตัวชี้วัด ซึ่งประกอบด้วย 2 หน่วย คือ

1. หน่วยระบบบริหารจัดการและแนะนำส่งเสริมผู้กู้ (หน่วยระบบ A)
2. หน่วยระบบการดำเนินกิจการของผู้กู้แต่ละราย (หน่วยระบบ B)

ตัวชี้วัดสำหรับการประเมินจะแบ่งออกเป็นตัวชี้วัดหน่วยระบบ A

- บริบทประเทศ
- บริบทระดับท้องถิ่น
- ตัวชี้วัดปัจจัยนำเข้า
- ตัวชี้วัดกระบวนการ

- ตัวชี้วัดผลผลิต

ตัวชี้วัดสำหรับการประเมินจะแบ่งออกเป็นตัวชี้วัดหน่วยระบบ B

- บริบทประเทศ
- บริบทระดับท้องถิ่น
- หน่วยเฉพาะผู้รู้
- ผลผลิต 3 ด้าน ผลโดยตรง , ผลกระทบโดยตรง , ผลกระทบทางอ้อม

ตัวชี้วัดของหน่วยระบบกองทุนหมู่บ้าน (หน่วยระบบ A) ประกอบไปด้วยตัวชี้วัดดังต่อไปนี้

1.1 ตัวชี้วัดบริบทระดับประเทศ ประกอบไปด้วยตัวแปร ดังต่อไปนี้

1. ความยากจนของประเทศ
2. นโยบายการพัฒนาอุตสาหกรรมและวิสาหกิจขนาดกลางและขนาดย่อม (SMEs)
3. ภาวะการขาดดุลการค้าของประเทศ
4. สภาพแวดล้อมของประเทศในปัจจุบัน
5. ความเคียดแค้นและการเป็นหนี้สินของประชาชน
6. บรรยากาศของความอ่อนแอในท้องถิ่นชนบท
7. ค่านิยมในกระแสวัฒนธรรมและสินค้าจากต่างประเทศ

1.2 ตัวชี้วัดบริบทระดับท้องถิ่น ประกอบไปด้วยตัวแปร ดังต่อไปนี้

1. ประวัติความเป็นมาของหมู่บ้าน
2. สภาพปัจจุบัน
3. เศรษฐกิจของหมู่บ้าน
4. วัฒนธรรม
5. ข้อมูลอื่นๆ
  - จำนวนประชากร
  - จำนวนครัวเรือน

- ช่วงอายุ (คน)
- คนพิการในหมู่บ้าน (คน)
- อาชีพ
- การศึกษา

1. ตัวชี้วัดของหน่วยระบบการบริหารจัดการและแนะนำส่งเสริมผู้กู้ (หน่วยระบบ A)

หน่วยระบบ A คือ หน่วยระบบการบริหารจัดการและแนะนำส่งเสริมผู้กู้ ประกอบไปด้วยตัวชี้วัด 4 หมวด ดังต่อไปนี้

1. ตัวชี้วัดบริบท Context Indicator สำหรับตัวชี้วัดของหน่วยระบบ A
2. ตัวชี้วัดปัจจัยนำเข้าของหน่วยระบบ A ประกอบด้วยตัวแปร คือ
  - 2.1 นโยบายของรัฐบาลด้านการพัฒนาชุมชนท้องถิ่น
  - 2.2 เงิน 1 ล้านบาท
  - 2.3 คณะกรรมการหมู่บ้าน
  - 2.4 เงินที่ผู้กู้ชำระคืน
  - 2.5 ผู้สมัครขอกู้
3. ตัวชี้วัดกระบวนการประกอบด้วยตัวแปรต่อไปนี้
  - 3.1 การคัดเลือกผู้กู้
  - 3.2 การแนะนำวิธีการทำธุรกิจ
  - 3.3 การรับชำระหนี้
  - 3.4 การทำบัญชี
4. ตัวชี้วัดผลผลิตของหน่วยระบบ A แบ่งออกเป็น 3 ด้านดังนี้
  - 4.1 ผลโดยตรง
    - จำนวนผู้กู้
    - ยอดเงินให้กู้

4.2 ผลกระทบโดยตรง

- จำนวนผู้ที่กู้ได้
- จำนวนเงินสะสมของหมู่บ้าน
- การขยายกิจการของผู้กู้
- การเกิดกิจการใหม่ๆ ขึ้นในท้องถิ่น

4.3 ผลกระทบทางอ้อม

- กองทุนหมู่บ้านมีศักยภาพและความเข้มแข็ง
- ท้องถิ่นมีเครือข่ายการเรียนรู้
- ท้องถิ่นมีเครือข่ายการตลาด
- ท้องถิ่นมีภูมิคุ้มกันทางด้านเศรษฐกิจ

2. ตัวชี้วัดของหน่วยระบบการดำเนินงานของผู้กู้แต่ละราย (หน่วยระบบ B)

ประกอบไปด้วยตัวชี้วัดดังต่อไปนี้

- 2.1 ตัวชี้วัดบริษัทระดับประเทศ ซึ่งเป็นตัวชี้วัดชนิดเดียวกับหน่วยระบบ A
- 2.2 ตัวชี้วัดบริษัทระดับท้องถิ่น ซึ่งเป็นตัวชี้วัดชนิดเดียวกับหน่วยระบบ A
- 2.3 ตัวชี้วัดบริษัทเฉพาะตัว ประกอบด้วยตัวแปร ดังต่อไปนี้
  1. ความรู้ความสามารถของผู้กู้และครอบครัว
  2. ทรัพย์สินของผู้กู้และเครือญาติ
  3. หนี้สินธนาคารของผู้กู้
  4. หนี้สินนายทุนนอกระบบของผู้กู้
  5. อาชีพหลักของผู้กู้
  6. รายได้ของครอบครัว
  7. ประสบการณ์ในการดำเนินการ

2.4 ตัวชี้วัดของการนำเข้าของหน่วยระบบ B ประกอบไปด้วยตัวแปร

- เงินที่กู้มาได้
- สถานที่และวัตถุดิบ
- เทคนิควิธีทำงาน
- กำลังทำงาน

2.5 ตัวชี้วัดกระบวนการของหน่วยระบบ B ประกอบด้วย

- การทำกิจการถูกวิธี
- การหาตลาดที่ดี
- การหาวัตถุดิบที่ดี
- การทำบัญชี
- การวิเคราะห์ประเมิน

2.6 ตัวชี้วัดผลผลิตของหน่วยระบบ B แบ่งเป็น 3 ด้าน

1. ผลโดยตรง

- รายได้เป็นเงิน
- ผู้กู้ได้ผลผลิตเป็นสิ่งของ

2. ผลกระทบ โดยตรง

- ผู้กู้ได้ขยายกิจการ
- ผู้กู้ได้ทำกิจการด้วยเทคนิควิธี สันคว่าด้วยตนเอง

3. ผลกระทบทางอ้อม ได้แก่

- ผู้กู้มีการพึ่งพาตนเอง
- ผู้กู้มีศักยภาพและมีความเข้มแข็งในกิจการของตนเอง
- การกลับคืนถิ่นของประชาชน
- นักศึกษาได้เรียนรู้ธุรกิจ

กล่าวโดยสรุป ความสำเร็จของโครงการกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมืองนั้น ต้องประเมิน ทั้ง 2 หน่วยระบบ เพราะหน่วยระบบ A จะประสบความสำเร็จหรือไม่ จะต้องขึ้นอยู่กับผลผลิต ที่ได้จากหน่วยระบบ B ถ้าหน่วยระบบการดำเนินงานกิจการของผู้ที่ประสบความสำเร็จ ยอดเงินกู้ที่ให้กับผู้กู้ในผลผลิตของหน่วยระบบ A ถ้าออกไปสู่คนดี มีความรับผิดชอบ ได้นำเงินไป ประกอบกิจการจริง ๆ ตามวัตถุประสงค์ที่ได้ขอกู้ หน่วยระบบ B ก็จะประสบความสำเร็จตามไป ด้วย ซึ่งจะนำไปสู่การคืนเงินกู้พร้อมดอกเบี้ยให้กับหน่วยระบบ A เป็นผลต่อการเพิ่มปัจจัยนำเข้า ของหน่วยระบบ A ในที่สุด

การวิเคราะห์ข้อมูล

ในการวิเคราะห์ข้อมูลได้ดำเนินการวิเคราะห์ข้อมูลเป็น 2 วิธี คือ

1. การวิเคราะห์เชิงคุณภาพ

เป็นข้อมูลที่เกี่ยวข้องรวมได้ที่เป็นกระบวนการบรรยายความเกี่ยวกับความคิดเห็น เจตคติ ซึ่งมีวิธีการวิเคราะห์ข้อมูลที่แตกต่างกันจากข้อมูลเชิงปริมาณ โดยการนำข้อมูลมาวิเคราะห์ด้วยวิธีการเชิงคุณภาพ เช่น การวิเคราะห์คุณลักษณะ การวิเคราะห์เนื้อหา ข้อมูลประเภทนี้ ได้แก่ ความเข้าใจของชาวบ้านเกี่ยวกับกองทุนหมู่บ้าน การเปลี่ยนแปลงของชุมชนหลังจากที่มีกองทุนหมู่บ้านเข้ามาในชุมชน ทักษะคิดของชาวบ้านที่มีต่อกองทุนหมู่บ้าน ความสนใจของชาวบ้านเกี่ยวกับกองทุนหมู่บ้าน ทักษะคิดของชาวบ้านที่มีต่อผู้นำชุมชน ทักษะคิดของชาวบ้านว่าหมู่บ้านชุมชนที่เข้มแข็งควรมีลักษณะอย่างไร

2. การวิเคราะห์เชิงปริมาณ

การวิเคราะห์เชิงปริมาณ เป็นข้อมูลที่เกี่ยวข้องรวมได้เป็นตัวเลข เป็นข้อมูลที่สามารถนำมาวิเคราะห์ข้อมูลด้วยวิธีการทางสถิติได้หลายวิธี เช่น การแจกแจงความถี่ ค่าร้อยละ

บทที่ 4

ผลการติดตามการประเมินโครงการ

ผลการประเมินโครงการกองทุนหมู่บ้านนุญบันดาลจะเขียนเพื่อเชื่อมโยงไปยังวัตถุประสงค์ของการประเมิน CIPP Model และสรุปผลเพื่อให้ทราบการบรรลุวัตถุประสงค์ของสารนิพนธ์ ดังนี้

1. ผลการประเมินบริบทชุมชน

เป็นการประเมินเพื่อใช้ประกอบการคาดการณ์ถึงผลการดำเนินโครงการ โดยพิจารณาบริบทระดับประเทศและบริบทระดับท้องถิ่นที่มีอยู่ในชุมชนนุญบันดาล

1.1 การประเมินตัวชี้วัดบริบทระดับประเทศ

การประเมินโดยภาพรวมของบริบทระดับประเทศจะใช้หลักการประเมินตามสภาพที่เป็นอยู่จริงเป็นสำคัญ เช่น ความยากจนของประเทศ นโยบายการพัฒนาอุตสาหกรรมขนาดกลางและขนาดย่อม (SMEs) ภาวะการขาดดุลการค้าของประเทศ สภาพแวดล้อมของสังคมในปัจจุบัน ความเดือดร้อนและความเป็นหนี้สินของประชาชน บรรยากาศและความอ่อนแอในท้องถิ่นชนบท ค่านิยมในกระแสวัฒนธรรมและสินค้าจากต่างประเทศ ดังรายละเอียดต่อไปนี้

1.1.1 ความยากจนของประเทศ สาเหตุใหญ่ของความยากจนของคนในประเทศนั้นประชาชนในท้องถิ่นมองว่า มาจากการคอร์รัปชันของรัฐบาล และนโยบายส่วนใหญ่ที่ออกมา มักจะเอื้อต่อการประกอบอาชีพของตัวเองและญาติพี่น้องของนักการเมืองเป็นสำคัญ อาชีพหลักของคนส่วนใหญ่คือการทำเกษตรกรรมเป็นส่วนใหญ่ ราคาขายผลผลิตทางการเกษตรของเกษตรกรต่ำในขณะที่ต้นทุนการผลิตสูง เช่น ราคาปุ๋ยเคมี ยาปราบศัตรูพืช จะให้ใช้เทคนิคโนโลยีชีวภาพก็ขาดความรู้ความเข้าใจในการดำเนินการเพื่อให้เกิดผลในการใช้สูงสุด และความช่วยเหลือต่าง ๆ ที่มาจากทางรัฐบาลจะมาถึงมือเกษตรกรล่าช้ากว่าจะมาถึง ผลผลิตทางการเกษตรต่าง ๆ ของเกษตรกรก็ถึงมือพ่อค้าคนกลางแล้ว

1.1.2 นโยบายการพัฒนาอุตสาหกรรมขนาดกลางและขนาดย่อม (SMEs) รัฐบาลมีนโยบายชัดเจนที่จะส่งเสริมผู้ประกอบการขนาดย่อม ให้มีความเข้มแข็ง พร้อม ๆ กับการเร่งส่งเสริมผู้ประกอบการ SMEs รายใหม่ เพื่อให้เกิดการสร้างงาน สร้างรายได้อันเป็นbane ภาษีให้กับประเทศในระยะยาวโดยมีการดำเนินการ โดยมีการจัดตั้งธนาคารพัฒนาวิสาหกิจขนาด

กลางและยอมเพื่อเป็นแหล่งเงินทุนให้กับ SMEs และให้ธนาคารพาณิชย์เร่งรัดการเปลี่ยนสินเชื่อให้กับ SMEs เป็นต้น (แผนนโยบายเศรษฐกิจฉบับที่ 9 2545-2549)

1.1.3 ภาวะการขาดดุลการค้าของระเทศ หลายฝ่ายมองว่าการขาดดุลการค้าของรัฐบาลเกิดจากการไม่นิยมไทย การใช้สินค้าหรือผลิตภัณฑ์ต่าง ๆ ที่ผลิตในประเทศไทยแต่ประชาชนในท้องถิ่นมองว่าผู้วางนโยบายหรือผู้นำฝ่ายต่าง ๆ ไม่เคยปฏิบัติตามนโยบายที่ตนวางไว้ ดังนั้นรัฐบาลควรจะทำให้ความสำคัญกับการแปรรูปผลผลิตการเกษตร เพื่อเพิ่มพูนสินค้าเกษตร

1.1.4 สภาพแวดล้อมของประเทศในปัจจุบัน ระบบเศรษฐกิจไทยมีการเปลี่ยนรูปร่างก้าวไกลไปกว่าระบบย่อยต่าง ๆ ในสังคมไม่ว่าจะเป็นเรื่องของการเมือง การปกครอง ครอบครั้ว เครือญาติ และการอุปถัมภ์ ความเชื่อและการให้คุณค่าทางพฤติกรรมและการศึกษา โครงสร้างสังคมไทยขึ้นมาบนพื้นฐานของสิ่งแวดล้อมดั้งเดิมและระบบเศรษฐกิจแบบเกษตรกรรมโบราณซึ่งไม่สามารถทำหน้าที่ได้ เหมาะสมกับกับภาวะเศรษฐกิจอุตสาหกรรมและข้อมูลข่าวสารท่ามกลางกระแสโลกาภิวัตน์ การเปลี่ยนแปลงปรับตัวของระบบต่าง ๆ ในสังคมไทยจึงไม่ได้สัดส่วนกับการเปลี่ยนแปลงกับการเปลี่ยนแปลงของระบบเศรษฐกิจการเงินการคลัง ก่อให้เกิดความยุ่งยากสับสนที่เรียกว่าการปรับตัวไม่ทันกันของวัฒนธรรม นำไปสู่ความไม่โปร่งใสและความยุ่งยากสับสนในสังคม ซึ่งแสดงออกด้วยการเกิดวิกฤตการณ์ทางเศรษฐกิจ ความอ่อนแอของชุมชนในการพัฒนาและแก้ไขปัญหาชุมชน และการเป็นสังคมที่ทันสมัยแต่ไม่พัฒนา

1.1.5 ความเดือดร้อนและการเป็นหนี้สินของประชาชน การเกิดปัญหาใหญ่ ๆ ประกอบไปด้วย ปัญหาสินค้าเกษตรต่ำ ต้นทุนในการผลิตสูงและขาดแหล่งเงินทุนเพื่อใช้ในการผลิต ซึ่งจากการที่รัฐบาลมีนโยบายกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมืองจึงสามารถบรรเทาปัญหาการกู้ยืมเงินนอกระบบลงไปได้บ้าง เนื่องจากเงินกู้นอกระบบมีอัตราดอกเบี้ยสูง แต่กองทุนดังกล่าวก็ยังไม่สามารถกระจายลงทุกครัวเรือนได้

1.1.6 บรรยากาศของความอ่อนแอในท้องถิ่นชนบท บรรยากาศของความอ่อนแอในท้องถิ่นชนบท มีส่วนมาจากการถูกหลานไม่อยู่หรือไม่ได้ศึกษาในหมู่บ้านออกไปเรียนในเมืองหรือบางหนุ่มสาวในชนบทก็พากันไปหาความเจริญรุ่งเรืองในเมืองกรุงปล่อยให้คนแก่ชราอยู่ในบ้านบรรยากาศและความอ่อนแอในชนบทเลยมีมากขึ้นความคิดดังกล่าวอยากให้คิดใหม่มีความคิดใหม่ว่าเสรีจากภารกิจหรือเรียนเสรีก็ให้หน้าความรู้ความสามารถกลับมาเพื่อพัฒนาชุมชนหมู่บ้านที่ตนเองอยู่มีความเจริญและเทคโนโลยีต่าง ๆ จะได้มีการนำมาให้เกิดความเจริญทั่วถึง

1.1.7 ค่านิยมในกระแสวัฒนธรรมและสินค้าต่างประเทศ ประชาชนในประเทศที่อยู่ในสังคมเมืองหรือในเมืองหลวงส่วนมากจะตามกระแสตามสมัยนิยมที่ค่อนข้างฟุ้งเฟ้อ เนื่องจากใช้สินค้าแบรนด์เนมจะทำให้ตนมีหน้าตาดูไฮโซ แต่ความจริงแล้วมันไม่ใช่เลย ไม่จำเป็นที่เราจะต้องทำตามค่านิยมใช้สินค้าแบรนด์เนม ใช้สินค้าที่เป็นของไทยเราก็ดูดีได้ ช่วงนี้สินค้าไทยก็มีคุณภาพไม่ด้อยไปกว่าสินค้าต่างประเทศเลยเราจึงช่วยกันซื้อสินค้าไทย ใช้ของไทย แทนการใช้สินค้าต่างประเทศ

1.1 บริบทระดับท้องถิ่น

1.2.1 ประวัติความเป็นมาของหมู่บ้าน

บ้านชลประทาน หมู่ที่ 14 ตำบลกลางดง อำเภอปากช่อง จังหวัดนครราชสีมา หมู่บ้านชลประทานซึ่งแยกออกมาจากหมู่บ้านบุญบันดาล หมู่ที่ 2 ซึ่งหมู่บ้านบุญบันดาลมีสมาชิกครัวเรือนที่มาก ยากต่อการปกครองดูแล รวมทั้งที่ตั้งบริเวณเป็นที่ลุ่มต้องข้ามเขาเป็นลูก ๆ ดังนั้นจึงได้แบ่งแยกตัวออกมาเองเป็นหมู่บ้านใหม่ ซึ่งชื่อหมู่บ้านนั้นชาวบ้านได้เรียกตามว่าชลประทาน เพราะพื้นที่แต่ก่อน ท่านจอมพลสฤษดิ์ ธนะรัชต์ ซึ่งท่านเคยขุดบ่อชลประทานให้ชาวบ้านไว้ใช้ “บ้านชลประทาน” ได้ก่อตั้ง มาแล้ว 2 ปี และผู้ใหญ่บ้านคนแรกคือ นายเด็ด จงใจกลาง และเนื่องจากหมู่บ้านชลประทานได้แยกตัวมาจากหมู่บ้านบุญบันดาล ดังนั้นประชาชนในหมู่บ้านส่วนใหญ่จึงเป็นญาติกัน หมู่บ้านชลประทานมีอาณาเขตติดต่อกับตำบลต่าง ๆ คือ

- ทิศเหนือ ติดต่อกับ โรงเรียนบุญบันดาลวิทยานุสรณ์
- ทิศใต้ ติดต่อกับ ตำบลหนองน้ำแดง
- ทิศตะวันออก ติดต่อกับ หมู่บ้านบุญบันดาล
- ทิศตะวันตก ติดต่อกับ ป่าไม้และภูเขา

1.2.2 สภาพปัจจุบัน

สภาพภูมิศาสตร์บ้านชลประทาน โดยส่วนใหญ่จะเป็นพื้นที่ภูเขา มีป่าไม้ใหญ่ พื้นที่ส่วนใหญ่จะทำไร่ ทำสวน บริเวณหมู่บ้านส่วนใหญ่จะอยู่ติดกับภูเขา เป็นหมู่บ้านเล็ก ในทางด้านภูมิอากาศนั้นจะมี 3 ฤดู คือ ฤดูหนาวก็จะหนาวมากเพราะเนื่องจากภูเขา และป่าไม้เยอะ ฤดูร้อนก็จะร้อนจัด ฤดูฝนส่วนใหญ่ฝนก็จะตกชุกเพราะหนองน้ำของ

บ้านยังมีอยู่อย่างสมบูรณ์ หมู่บ้านชลประทานจะมีแหล่งน้ำเป็นบ่อชลประทานไว้ใช้ ซึ่งชาวบ้านก็จะใช้แหล่งน้ำนี้เป็นแหล่งน้ำประปา

1.2.3 ด้านเศรษฐกิจ

ประชากรส่วนใหญ่ ปัจจุบันจะมีอาชีพทำไร่ ทำสวนกันส่วนใหญ่ บางครอบครัว จะมีการเลี้ยงสัตว์บ้าง แต่อาชีพทำไร่ ทำสวน เป็นอาชีพมาตั้งแต่ดั้งเดิมและกว่า 80 % ของหมู่บ้าน อาชีพที่เพิ่มขึ้นมาใหม่ คือ อาชีพค้าขาย , รับจ้าง , รับราชการ พื้นที่ทำการเกษตรมี 1,769 ไร่ เป็นที่ทำสวนส่วนใหญ่ ชาวบ้านส่วนใหญ่จะมีการทำสวน น้อยหน่า , ทำสวนมะม่วง , ทำสวนลิ้นจี่ และทำสวนองุ่น จะมีการทำไร่ คือ การทำไร่ ข้าวโพดและทำไร่มันสำปะหลัง เลี้ยงสัตว์ก็คือ เลี้ยงไก่ , เลี้ยงวัว , เลี้ยงนกกระทา ซึ่งเป็นอาชีพใหม่

- ค้าขายคิดเป็น 7 %
- การทำสวนคิดเป็น 63%
- เลี้ยงสัตว์คิดเป็น 1%
- รับจ้างคิดเป็น 29%

1.2.4 ด้านวัฒนธรรม

หมู่บ้านชลประทานมีวัดลำสืบปึงจะ ชาวบ้านส่วนใหญ่มีความนับถือศาสนาพุทธ โดยไปทำบุญ ฟังเทศน์ที่วัดลำสืบปึงจะ กันอย่างสม่ำเสมอ ทางด้านการศึกษาในหมู่บ้าน

ชลประทานมีโรงเรียนอนุบาลันดาส ซึ่งอยู่ใกล้หมู่บ้านชาวบ้านจึงส่งลูกหลานเรียนที่นี้ และบางส่วนก็ไปเรียนในตัวอำเภอ ซึ่งจะเป็นนักเรียนที่เรียนอยู่ระดับมัธยมศึกษา

1.2.5 ข้อมูลอื่น ๆ

ตาราง ข้อมูลต่าง ๆ ของหมู่บ้านชลประทาน ตำบลกลางดง อำเภอปากช่อง จังหวัดนครราชสีมา

ตาราง ข้อมูลต่าง ๆ ของหมู่บ้านชลประทาน ตำบลกลางดง อำเภอปากช่อง จังหวัดนครราชสีมา

ลักษณะประชากร	จำนวน	ร้อยละ
1. จำนวนประชากรแยกเป็น		
- ชาย (คน)	354	49 %
- หญิง (คน)	370	51 %
2. จำนวนครัวเรือน	149	100 %
3. ช่วงอายุ (คน)		
- 1 วัน - 6 ปีเต็ม	72	10 %
- 6 ปี 1 วัน - 14 ปีเต็ม	152	21 %
- 14 ปี 1 วัน - 18 ปีเต็ม	255	35 %
- 18 ปี 1 วัน - 50 ปีเต็ม	230	32 %
- 50 ปี 1 วันขึ้นไป	10	1 %
4. ในหมู่บ้านมีคนพิการ (คน)	5	0.69 %
5. อาชีพ (ครอบครัว)		
- ทำนา	-	-
- ค้าขาย	10	7 %
- ทำสวน	94	63 %
- ประมง	-	-
- รับจ้าง	32	21 %
- ปลูกพืช-เลี้ยงสัตว์	2	1 %
- รับราชการ	13	9 %
6. การศึกษา		
- ระดับประถมศึกษา	75	65 %
- ระดับมัธยมศึกษา	10	9 %
- นักศึกษาผู้ใหญ่	-	-
- สูงกว่าระดับมัธยมศึกษา	30	2.6 %

(ที่มา : ข้อมูล จ.ป.ฐ. หมู่บ้านชลประทาน ประจำปี 2544)

2. ผลการประเมินโครงการโดยภาพรวม

ผลการประเมินโครงการกองทุนหมู่บ้านชลประทาน หมู่ที่ 14 โดยภาพรวม มีดังนี้

2.1 ผลการประเมินหน่วยระบบ A

หน่วยระบบ A คือ หน่วยระบบการบริหารจัดการและแนะนำส่งเสริมผู้กู้

2.1.1 ผลการประเมินปัจจัยนำเข้าของหน่วยระบบ A พบว่า

1) นโยบายของรัฐบาลเกี่ยวกับโครงการกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมืองแห่งชาติ จากการสัมภาษณ์และเปิดประชุมเวทีชาวบ้านในหมู่บ้านชลประทาน พบว่า ในระยะแรก ๆ ประชาชนเข้าใจว่าเป็นเงินที่รัฐบาลให้เปล่า แต่เมื่อหน่วยงานคณะกรรมการกองทุนหมู่บ้านและบัณฑิตกองทุนหมู่บ้านได้มาทำความเข้าใจกับชาวบ้านแล้ว ชาวบ้านส่วนมากก็มีความเข้าใจมากขึ้น แต่ยังมีปัญหาบางส่วน คือ การบริหารงานพบว่ามีปัญหาในการกรอกแบบคำขอกู้ การทำบัญชี แต่ทางอำเภอปากช่องได้มีการจัดฝึกอบรมวิธีการจัดทำบัญชีรายการต่าง ๆ ให้คณะกรรมการกองทุนหมู่บ้านได้ฝึกปฏิบัติจริง จนทำให้สามารถบริหารงานได้ดีและเป็นระบบขึ้น

2) เงิน 1 ล้านบาท คณะกรรมการได้จัดสรรเงินให้ผู้กู้รายละ 20,000 บาท แต่ไม่เกินรายละ 50,000 บาท และจะประชุมคณะกรรมการกองทุนหมู่บ้านทุกเดือน ในการพิจารณาเงินกู้ยืมตามแต่คณะกรรมการกองทุนจะเห็นสมควร แต่ทั้งนี้การอนุมัติต้องไม่เกิน 50,000 บาท จากการประเมินเงิน 1 ล้านบาทเพียงพอต่อความต้องการของชุมชนเมืองและยังเป็นผลคาดว่าจะ เป็นเงินทุนหมุนเวียนในหมู่บ้านและชุมชนเมืองต่อไปได้ด้วย

3) คณะกรรมการหมู่บ้านที่เลือกมามีทั้งหมด 10 คน มีทั้งชายและหญิงอย่างละครึ่ง มีการดำรงตำแหน่งคราวละ 2 ปี และเมื่อครบกำหนดให้มีการจับฉลากออกครั้งหนึ่งและมีหน้าที่ตามระเบียบข้อบังคับกองทุนหมู่บ้านแห่งชาติ คณะกรรมการทุกคนล้วนแต่เป็นบุคคลที่ชาวบ้านไว้วางใจให้ดำรงตำแหน่งคณะกรรมการกองทุน ปัญหาที่เกิดขึ้นจึงแสดงได้ว่าการแก้ไขและช่วยเหลือกันซึ่งแสดงว่าคณะกรรมการกองทุนชุดนี้ประสบความสำเร็จในเรื่องคุณสมบัติ

4) เกณฑ์ในการพิจารณาเงินกู้ของคณะกรรมการกองทุน

- พิจารณาตามความเป็นไปได้ของโครงการที่เสนอมา
- พิจารณาประวัติการชำระเงินของผู้กู้
- การค้าประกันต้องเป็นไปตามระเบียบกองทุนหมู่บ้านชลประทาน
- การเป็นสมาชิกกองทุนของผู้กู้ต้องถูกต้องตามระเบียบกองทุนหมู่บ้านชลประทาน

2.1.2 ผลการประเมินกระบวนการของหน่วยระบบ A

1) กระบวนการคัดเลือกผู้กู้ของกองทุนหมู่บ้าน พบว่า

จุดเด่น คือ สมาชิกกองทุนเป็นคนในหมู่บ้านรู้จักกันดี สามารถติดตามได้ง่าย ว่าได้นำเงินที่ได้รับจัดสรรนำไปประกอบอาชีพตามที่เสนอโครงการมาหรือไม่ และถ้าไม่ทำตามวัตถุประสงค์ คณะกรรมการกองทุนจะได้มีการลงโทษต่อไป

จุดด้อย คือ ผู้กู้อาจเป็นกลุ่มเดียวกันกับคณะกรรมการกองทุน ทำให้มีการเห็นแก่พรรคพวก ไม่มีความยุติธรรมในการทำงานและเกิดการแบ่งกลุ่มกันขึ้นภายในกองทุน ทำให้เกิดความแตกความสามัคคีกัน กองทุนอาจไม่ประสบความสำเร็จเท่าที่ควร หรืออาจเป็นสาเหตุหนึ่งที่ทำให้ชุมชนไม่เข้มแข็ง

2) กระบวนการทำบัญชีของกองทุน พบว่า คณะกรรมการยังไม่ค่อยเข้าใจการทำบัญชีเท่าที่ควร เพราะทางกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมืองให้ทำบัญชีแบบยากเกินความสามารถของชาวบ้าน แต่ก็มีทางอำเภอและบัณฑิตกองทุนหมู่บ้านมาช่วยแนะนำทำความเข้าใจการดำเนินงานทำให้คณะกรรมการกองทุนหมู่บ้านชลประทาน สามารถดำเนินการได้ตามระเบียบเป็นอย่างดี และมีการจัดทำบัญชีอย่างเป็นระบบขึ้น

3) การรับชำระหนี้ในการชำระคืนเงินจะกำหนดชำระคืนเงินภายใน 1 ปี ทั้งต้นและดอกเบี้ยสมาชิกผู้กู้ต้องชำระคืนเงินครั้งแรกในเดือนตุลาคม ซึ่งเป็นระยะเวลาการกู้ยืมเงินครบ 1 ปี พอดีหรืออาจมีแบ่งแยกจ่ายเป็นทุก 3 เดือนแล้วแต่ที่ทำสัญญาไว้กับคณะกรรมการ

2.1.3 ผลการประเมินผลผลิตของหน่วยระบบ A แบ่งออกเป็น 3 ด้าน ดังนี้

1) ผลโดยตรง พบว่า มีจำนวนผู้กู้ 48 ราย มียอดเงินกู้ทั้งหมด 635,000 บาท

จุดเด่น คือ ประชาชนมีความเป็นอยู่ที่ดีขึ้น ได้มีเงินลงทุนประกอบอาชีพที่ตนเองต้องการ ซึ่งแต่ก่อนไม่มีเงินทุน เพื่อที่ชาวบ้านจะได้พัฒนาอาชีพต่างๆ ของตนและอาชีพเสริมที่พอมีความสามารถทำได้ มีการใช้จ่ายเงินกันมากขึ้นภายในชุมชน เกิดการหมุนเวียนของเงินมากขึ้นด้วย ทำให้เศรษฐกิจในหมู่บ้านเกิดการหมุนเวียนดีขึ้นและลดการกู้ยืมเงินนอกระบบที่มีอัตราดอกเบี้ยสูง ซึ่งเป็นการลดค่าใช้จ่ายดอกเบี้ยได้มาก การลงทุนต่าง ๆ จึงมีกำไรเพิ่มมากขึ้น

จุดด้อย คือ ในบางรายใช้จ่ายเงินอย่างไม่ก่อให้เกิดประโยชน์ทำให้เป็นหนี้สินที่พอกพูนทำให้เกิดความเดือดร้อนขึ้น ทั้งคณะกรรมการกองทุนหมู่บ้านเห็นแก่พวกพ้องทำให้แตกความสามัคคี เกิดการแบ่งกลุ่มภายในหมู่บ้าน

2) ผลกระทบโดยตรง พบว่า สมาชิกทั้งหมดได้รับเงินกู้และนำเงินกู้ไปลงทุนเพื่อพัฒนาอาชีพ 48 ราย

แบ่งเป็น ค้าขาย 10 ราย การเลี้ยงสัตว์ 2 ราย การทำสวน 36 ราย และการสร้างงานของกลุ่มแปรรูปน้ำมันข้าวโพด จำนวน 1 กลุ่ม (สมาชิกภายในกลุ่ม จำนวน 25 คน) ซึ่งเป็นการประกอบอาชีพเสริมภายในท้องถิ่น โดยมีเงินสำหรับใช้จ่ายเพื่อพัฒนาอาชีพและพัฒนาความเป็นอยู่ที่ดีขึ้นของชาวบ้าน

3) ผลกระทบโดยอ้อม พบว่า เกิดเครือข่ายความร่วมมือระดับตำบลทำให้มีการกระตุ้นความต้องการซื้อและความต้องการขาย ลดภาระการเป็นหนี้ในระบบที่มีดอกเบี้ยสูง เกิดการหมุนเวียนของเศรษฐกิจโดยรวมลดภาวะเงินฝืดทำให้สภาพเศรษฐกิจและสังคมในชุมชนมีความเข้มแข็ง มีคุณภาพครอบครัวที่อบอุ่นดีขึ้น ส่งผลถึงเศรษฐกิจโดยรวมของประเทศให้ดีขึ้น

2.2 ผลการประเมินหน่วยระบบ B

หน่วยระบบ B คือ หน่วยระบบการดำเนินการของผู้กู้แต่ละราย

2.2.1 ผลการประเมินบริบทเฉพาะตัวของหน่วยระบบ B พบว่า

1) ประสิทธิภาพในการดำเนินการของผู้กู้

จุดเด่น คือ ส่วนมากผู้กู้ได้นำเงินไปลงทุนในการเกษตรกรรมเป็นส่วนใหญ่ เพราะชาวบ้านมีประสบการณ์ที่สะสมมาตั้งแต่บรรพบุรุษ จึงสืบทอดมาถึงรุ่นลูกหลาน ทำให้ชาวบ้านมีความรู้ความสามารถด้านการทำไร่ ทำสวน เป็นอย่างดี ผลผลิตที่ได้จึงมีคุณภาพ

จุดด้อย คือ ผู้มีส่วนมากได้นำเงินไปลงทุนทำการเพาะปลูกกันหมด เมื่อผลผลิตออกมา จึงออกมาพร้อม ๆ กัน จึงทำให้ราคาผลผลิตที่ได้มีราคาตกต่ำ ถูกพ่อค้าคนกลางกดราคาอีกด้วย และแสดงให้เห็นว่าชาวบ้านยังไม่รู้จักระบบการจัดการการบริหารงานที่ดี ที่จะสามารถนำเงินไปลงทุนในกิจการอื่น ๆ ที่นอกเหนือจากการทำเกษตรกรรม และสามารถทำรายได้ให้กับตนเองเพิ่มมากขึ้น

2) การนำเงินไปใช้ไม่ตรงตามวัตถุประสงค์หรือเป้าหมาย ทำให้ไม่สามารถส่งเงินคืนได้ตามกำหนดเวลา ดังนั้นผู้กู้จึงใช้วิธีการไปกู้เงินนายทุนมาส่งคืนกองทุนก่อน ทำให้เกิดหนี้สินพอกพูนขึ้น ที่ต้องทำเช่นนั้นเพื่อลดการนิทาจากคนใกล้ชิดเคียงหรือจากคนที่รู้จัก ทำให้มีภาวะการเป็นหนี้อย่างต่อเนื่อง ทำให้เกิดหนี้สินหมุนเวียนภายในหมู่บ้านไม่หมดสิ้นเสียที

1) การทำสัญญาที่ค้ำประกันกันเอง ถ้าผู้กู้และผู้ค้ำประกันไม่สามารถส่งคืนเงินกู้ได้ จะทำให้ไม่มีเงินกู้ให้ผู้กู้อื่นๆต่อไป จึงทำให้การดำเนินงานบริหารงานไม่ประสบความสำเร็จเท่าที่ควร

2) ระเบียบการเบิกจ่ายค่าพาหนะ ค่าวัสดุอุปกรณ์ที่จะต้องเบิก บางที่ไม่มีหลักฐานในการเบิกจ่ายจึงไม่โปร่งใสในการดำเนินงาน

2.2.2 ผลการประเมินปัจจัยนำเข้าของหน่วยระบบ B พบว่า

1) จำนวนเงินที่ได้จากการกู้กองทุน

จุดเด่น คือ จำนวนเงินที่ได้รับจัดสรรเป็นเงินที่ไม่มากนัก เมื่อถึงกำหนดส่งคืนก็ไม่เดือดร้อน เพราะเป็นช่วงเก็บเกี่ยวผลผลิตตอนปลายปีพอดี สำหรับการลงทุนตรงกับหลักการเศรษฐกิจแบบพอเพียงและมีการกู้ต่อได้ในปีต่อไปหรืออาจกู้เพิ่มเป็นรายละ 50,000 บาท ก็ได้ถ้าเห็นว่าเป็นกิจการที่มั่นคง

จุดด้อย คือ เงินที่ได้มาไม่สามารถนำไปลงทุนในกิจการที่ยั่งยืนต่อไปได้ เช่น เมื่อนำไปซื้อโคมาเลี้ยงยังไม่ทันออกลูกก็ต้องนำมาขายเพื่อนำเงินคืนกองทุนหมู่บ้าน จึงไม่สามารถแก้ปัญหาความเดือดร้อนของชาวบ้านได้อย่างถาวร

ระยะเวลาในการส่งคืนเงินกู้ พบว่าผู้กู้ส่วนมากมักบอกว่าการส่งคืนเงินกู้เป็นระยะเวลาที่สั้น ซึ่งบางกรณีโครงการยังไม่ส่งผลสำเร็จเท่าที่ควรหรือยังไม่มีกำไรในการดำเนินงานก็ต้องขายสินค้า เพื่อนำเงินส่งคืนกองทุนหมู่บ้าน

2.2.3 ผลการประเมินกระบวนการของหน่วยระบบ B พบว่า

1) การทำกิจการอย่างถูกวิธีของผู้กู้แต่ละราย พบว่า

จุดเด่น สามารถนำเงินเพื่อไปพัฒนาอาชีพเพิ่มขึ้น เช่น สมาชิกที่มีอาชีพเลี้ยงสุกร ได้มีการสร้างโรงเรือนอย่างถูกวิธี มีการรักษาความสะอาดอยู่เสมอ มีการฉีดวัคซีนป้องกันโรคให้กับสุกรอย่างสม่ำเสมอ

จุดด้อย คือ เงินกู้ที่ได้รับจัดสรรมีจำนวนน้อย บางทีก็เกิดความเสี่ยงจากการลงทุน เช่น การเลี้ยงสัตว์ ถ้ามีปริมาณน้อยก็จะไม่คุ้มค่ากับการลงทุนประเภท โค กระบือ สุกร บางทีเมื่อไม่ประสบผลสำเร็จ ก็เกิดหนี้สินเพิ่มขึ้นมาเป็นภาระให้กับชาวบ้านอีก

2) การที่เกิดความเสียหายจากภัยธรรมชาติ เช่น เมื่อนำเงินไปลงทุนทำนา ทำไร่แล้ว เกิดฝนแล้งหรือน้ำท่วม การไม่เอาใจใส่ต่อสัตว์เลี้ยง สัตว์เลี้ยงเป็นโรคตายอาจทำให้ไม่มีเงินส่งคืนกองทุนหมู่บ้านได้

2.2.4 ผลการประเมินผลผลิตของหน่วยระบบ B พบว่า

1) ผลโดยตรง

จุดเด่น พบว่า การดำเนินงานของผู้ทำให้มีการพัฒนาอาชีพและทำให้มีอาชีพเสริมเพิ่มมากขึ้น ทำให้ชาวบ้านมีรายได้เพิ่มขึ้น และมีเงินมาคืนกองทุน เพื่อที่กองทุนจะได้ดำเนินการได้ต่อไปทั้งเงินที่เป็นส่วนของกำไรก็นำมาพัฒนาสิ่งต่าง ๆ ภายในหมู่บ้าน เช่น วัด ถนน ประปา ในชุมชนให้ดียิ่ง ๆ ขึ้นไป

จุดด้อย คือ การดำเนินงานที่ไม่เป็นไปตามวัตถุประสงค์ทำให้เกิดปัญหา มีความแตกแยกหรือการที่ไม่มีเงินกลับคืนเข้ามาสู่กองทุน ทำให้ไม่มีเงินทุนหมุนเวียนภายในกองทุน อาจทำให้กองทุนไม่ประสบความสำเร็จได้

2) ผลกระทบโดยตรง พบว่า ประชาชนได้รับความรู้เพิ่มขึ้นในการจัดการการบริหารงานที่เป็นระบบทั้งในเรื่องการจัดทำบัญชี การปรับปรุงการดำเนินงาน และผู้ได้ขยายกิจการเพิ่มขึ้น และได้ประกอบอาชีพให้มีประสิทธิภาพประสิทธิผลมากที่สุด

3) ผลกระทบโดยอ้อม พบว่า ในการดำเนินการประกอบอาชีพ ชุมชนมีการพึ่งตนเองมากขึ้น มีการทำงานที่เป็นระบบมากขึ้น เพราะมีการพัฒนาอบรมวิธีการประกอบอาชีพใหม่ ๆ ในการดำเนินงานมีหน่วยงานของรัฐบาลมาให้ความรู้เพิ่มทักษะในการดำเนินงานที่ดี จึงทำให้ได้ผลผลิตที่ดีขึ้น

3. ผลการทดลองวิธีการใหม่

1. วิธีการทำปุ๋ยแบบใหม่ คือ ปุ๋ยชีวภาพ ประชาชนส่วนใหญ่หันมานิยมใช้ปุ๋ยเคมีกันมากขึ้น เพื่อเพิ่มผลผลิต จึงมีการแนะนำการทำปุ๋ยชีวภาพ ให้ประชาชนสามารถนำ

ไปปฏิบัติทำกันได้อ่างภายในชุมชน โดยใช้เศษพืชมาผสมกับกากน้ำตาลหมักเป็นเวลาพอสมควร แล้วจะได้ปุ๋ยที่มีคุณภาพดีและประหยัดต้นทุน เป็นอีกความรู้หนึ่งที่เป็นวิธีการใหม่ที่ชาวบ้านได้รู้จักและสามารถนำมาใช้กันในปัจจุบัน เพื่อเป็นการเพิ่มรายได้ อีกทางหนึ่ง

2. วิธีการใช้สารสกัดจากธรรมชาติโดยใช้ สะเดา ตะไคร้หอม และเส้นยาจุนมาหมักแล้วใช้เป็นยารดผักและพืชเพื่อไล่แมลง เป็นการใช้วิธีการทางธรรมชาติในการกำจัดแมลง ทำให้พืชผักปลอดสารพิษ ผู้บริโภคก็จะได้รับประทานพืชผักที่สะอาดปราศจากสารเคมีที่ตกค้างอยู่ในพืชผัก

4. ผลการประมวลเทคนิควิธีทำธุรกิจของผู้ผู้

จากการประมวลเทคนิควิธีทำธุรกิจของผู้ผู้ การนำเงินไปลงทุนของผู้ผู้ส่วนมากนำเงินไปลงทุนเกี่ยวกับการทำเกษตรกรรม จึงสรุปได้ว่า ชาวบ้านมีการกำหนดปัจจัยนำเข้าแบบยังอาศัยปัจจัยธรรมชาติ เช่น การลงทุน ต้องลงกล้าเท่าใด จึงเหมาะกับปริมาณน้ำฝนจะทำนาหว่านหรือนำดำ การเลี้ยงสัตว์ก็ดูให้เหมาะสมกับตลาด ความต้องการ มีการพึ่งพาตนเอง ไม่ใช่จ่ายฟุ่มเฟือยแนวคิดที่ได้ คือ ปัจจัยนำเข้าที่ดีต้องใช้พันธุ์ข้าวที่ดี มีสภาพดินที่ดีเหมาะสมกับการปลูกข้าว มีกระบวนการเอาใจใส่เรื่องปุ๋ย การกำจัดแมลง จึงได้รับผลผลิตที่คุ้มค่าตามมาอย่างเหมาะสม

4.1 อาชีพค้าขาย ปัจจัยนำเข้าที่ดี ได้แก่ การนำสินค้าที่ดี มีคุณภาพ เหมาะสม

กับราคา ทำให้มีผลกำไรในการจำหน่าย กระบวนการที่ดี ได้แก่ การนำสินค้าที่ดี มีคุณภาพ มีความใหม่อยู่เสมอ เพื่อให้ลูกค้าได้บริโภคสินค้าที่ดี การเอาใจลูกค้า การหาสินค้าตามความต้องการของลูกค้า มีความซื่อสัตย์และเป็นธรรม ผลผลิตที่ได้ คือ การที่มีผลกำไรจากการขายสินค้าและขายสินค้าได้ปริมาณที่เหมาะสมกับความต้องการของลูกค้า กิจกรรมมียอดขายเพิ่มขึ้นเรื่อย ๆ สร้างความเจริญเติบโตให้กับธุรกิจ

4.2 อาชีพทำสวน ปัจจัยนำเข้าที่ดี คือ การมีพื้นที่น้อยหน้าที่ดี แข็งแรง มีข้าวโพดที่

คุณภาพ เหมาะสมกับสภาพพื้นดิน กระบวนการที่ดี ได้แก่ การมีดินที่อุดมสมบูรณ์ มีแร่ธาตุอาหารของพืชอุดมสมบูรณ์ การใช้ปุ๋ยชีวภาพเพื่อเพิ่มผลผลิต และการมีแหล่งน้ำที่สามารถใช้ได้ตลอดทั้งปี ผลผลิตที่ดีด้านคุณภาพและปริมาณที่พอเหมาะ ได้แก่ การที่ได้ผลผลิตเพิ่มมากขึ้น

5. สรุปการบรรลุวัตถุประสงค์ของการทำสารนิพนธ์

5.1 การบรรลุเป้าหมายของกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมืองทั้ง 5 ข้อ พบว่า

5.1.1 การเกิดกองทุน พบว่า ตามที่รัฐบาลมีนโยบายเร่งด่วนเรื่องการจัดตั้งกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมือง ผู้นำหมู่บ้านได้เรียกประชุมลูกบ้านและได้มีการลงมติจัดตั้งกองทุนหมู่บ้านหลุมปูนขึ้น เพราะถือว่าเป็นนโยบายที่ดีเอื้อประโยชน์แก่ชุมชน เป็นการช่วยเหลือประชาชนที่ยากจนให้มีเงินทุนหมุนเวียนในการประกอบอาชีพ ทำให้เกิดการกระตุ้นเศรษฐกิจในระดับฐานรากของประเทศ จึงทำให้มีเงินหมุนเวียนในระบบเศรษฐกิจเพิ่มมากขึ้น

5.1.2 ระบบการบริหารกองทุน พบว่า เป็นการบริหารงานที่ให้คนในท้องถิ่นได้เรียนรู้การทำงานบริหารจัดการกองทุนหมู่บ้านกันเอง คณะกรรมการกองทุนหมู่บ้านที่ถูกคัดเลือกมาจากสมาชิกในกองทุน ทั้งมีการเข้าอบรมจากทางอำเภอในการบริหารงาน อีกทั้งยังมีระเบียบข้อบังคับในการทำงานให้มีประสิทธิภาพ

5.1.3 การเรียนรู้เพื่อการพึ่งตนเอง พบว่า จากการที่มีการบริหารงานที่มีประสิทธิภาพการดำเนินงาน การได้รับความรู้เพิ่มขึ้นมาปรับปรุงพัฒนาอาชีพของตนเอง เรียนรู้การใช้ทรัพยากรธรรมชาติได้อย่างเหมาะสม จึงทำให้สามารถพึ่งตนเองได้อย่างพอเพียง

5.1.4 การสร้างเสริมภูมิคุ้มกันทางเศรษฐกิจ พบว่า จากการที่กองทุนได้จัดสรรเงินกู้ ทำให้ประชาชนลดการพึ่งพาเงินกู้จากนอกระบบลดน้อยลง และผู้กู้สามารถมีเงินมาลงทุนในการประกอบอาชีพ ทำให้มีการสร้างเศรษฐกิจให้เข้มแข็ง

5.1.5 การมีศักยภาพและมีความเข้มแข็ง พบว่า จากการที่มีเงินกองทุนหมู่บ้านทำให้มีเงินหมุนเวียนในหมู่บ้านและพื้นที่ใกล้เคียง ทำให้เกิดเป็นการสร้างเครือข่ายเชื่อมโยงระหว่างหมู่บ้านขึ้น เป็นการแลกเปลี่ยนประสบการณ์การเรียนรู้ และเป็นการสร้างความเข้มแข็งทางเศรษฐกิจและทางสังคมให้มีความเจริญยิ่งขึ้น เกิดเป็นความเข้มแข็งในท้องถิ่น

5.2 ปัจจัยด้านบวกและด้านลบที่ส่งเสริมและขัดขวางการบรรลุวัตถุประสงค์ พบว่า

5.2.1 ปัจจัยด้านบวก พบดังนี้

1. การมีส่วนร่วมของสมาชิกทำให้เกิดการรับรู้ถึงปัญหาในการบริหารจัดการกองทุนหมู่บ้าน เพื่อที่จะหาแนวทางในการแก้ไขปัญหาาร่วมกัน เช่น การกำหนดกฎระเบียบข้อบังคับกองทุนหมู่บ้าน เพื่อให้คณะกรรมการกองทุนหมู่บ้านสามารถนำไปปฏิบัติงานได้อย่างมีประสิทธิภาพ

2. ผู้นำมีความโปร่งใส บริสุทธิ์ ยุติธรรม มีความซื่อสัตย์ จะทำให้กองทุนมีการบริหารงานได้อย่างมีประสิทธิภาพ
3. คณะกรรมการกองทุนหมู่บ้านได้พิจารณาเงินกู้เป็นไปตามระเบียบกองทุนหมู่บ้านหลุมปูนอย่างเป็นธรรม ไม่เห็นแก่พวกพ้อง
4. ผู้นำเงินไปใช้ถูกต้องตามวัตถุประสงค์ที่ได้ขอกู้ และก่อให้เกิดประโยชน์มากที่สุด

5.2.2 ปัจจัยด้านลบ พบว่ามีดังนี้

1. การที่สมาชิกไม่มีส่วนร่วมในการบริหารจัดการกองทุน ทำให้ไม่สามารถทราบถึงปัญหาที่แท้จริงในการบริหารงานได้ อาจส่งผลให้การดำเนินงานของกองทุนไม่ประสบผลสำเร็จ
2. คณะกรรมการเห็นแก่พวกพ้อง อาจทำให้การบริหารงานกองทุนตกอยู่ภายใต้อำนาจของคนเพียงกลุ่มหนึ่ง จึงทำให้เกิดความลำเอียงขึ้นในการพิจารณาเงินกู้ ทำให้กองทุนไม่อาจพัฒนาต่อไปได้ เพราะขาดเงินทุนหมุนเวียนในการปล่อยกู้ให้กับสมาชิกต่อไป
3. การที่ผู้นำเงินไปใช้ผิดวัตถุประสงค์ เช่น นำไปชำระหนี้ ไม่นำไปใช้ในการลงทุนประกอบอาชีพ เมื่อถึงกำหนดส่งเงินคืน ก็ไม่สามารถส่งเงินคืนให้กับกองทุนได้

5.3 การเกิดองค์กรเครือข่ายของการเรียนรู้

การเกิดองค์กรเครือข่ายของการเรียนรู้ พบว่า มีการสร้างเครือข่ายขึ้นภายในชุมชน เช่น โครงการอาหารหมู ของตำบลเสมา ที่สมาชิกทุกหมู่บ้านในตำบลเสมาได้ร่วมมือกันจัดตั้งขึ้น การดำเนินงานภายในกลุ่มได้มีการรวมกลุ่มกันในการคิดแก้ไขปัญหา ร่วมกันบริหารงาน แก้ไขปัญหาที่เกิดจากการดำเนินงาน ทำให้มีการประสานงานกันภายในกลุ่ม แต่ยังมีปัญหาในการดำเนินงานอยู่ เช่น ขาดแคลนงบประมาณในการดำเนินงานต่อไป สมาชิกขาดความรู้ความสามารถในการผลิตอาหารหมู จึงทำให้ผลผลิตที่ได้ยังไม่มีคุณภาพเท่าที่ควร สมาชิกยังขาดความรู้ทางด้านการตลาด การนำเทคนิควิธีการใหม่ ๆ นำมาใช้ในการทำงาน ฯลฯ

5.4 ความเข้มแข็งของชุมชน

5.4.1 ความเข้มแข็งของชุมชนตามที่กองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมืองแห่งชาติ กำหนด พบว่า จากการดำเนินงานไประยะเวลาหนึ่งพบว่าเศรษฐกิจฐานรากในชุมชนหมู่บ้านมีการหมุนเวียนของเงินที่ได้รับจัดสรรจากกองทุน ชาวบ้านมีความเป็นอยู่ที่ดีขึ้นในระดับหนึ่ง มีการหมุนเวียนของเงินเพิ่มมากขึ้นภายในหมู่บ้าน มีการพัฒนาอาชีพสร้างงานสร้างรายได้จากอาชีพเสริมและมีความเป็นอยู่แบบพอเพียง โดยการพึ่งพาตนเองได้ ไม่มีหนี้สินเกินตัว สร้างเสริมศักยภาพทางเศรษฐกิจและสังคมให้เข้มแข็งต่อไปในอนาคต

5.4.2 ความเข้มแข็งของชุมชนตามทัศนะของประชาชนในท้องถิ่น พบว่า ประชาชนมีเงินทุนหมุนเวียนไว้ใช้จ่ายเพิ่มขึ้น มีการสร้างงาน สร้างรายได้ในการประกอบอาชีพ ภายในท้องถิ่นมีการจ้างงานในชุมชน คนในชุมชนไม่ต้องออกไปหางานทำนอกพื้นที่ ครอบครัวมีความอบอุ่นอยู่พร้อมหน้าพร้อมตากัน เงินกำไรดอกเบี้ยจากกองทุนก็นำมาพัฒนาชุมชนให้เจริญ ทำให้ชาวบ้านมีความสามัคคีและช่วยเหลือกันในชุมชนเพิ่มมากขึ้น ทำให้เกิดความเป็นอยู่อย่างพอเพียงและทำให้กองทุนมั่นคงยั่งยืนต่อไป

บทที่ 5

สรุป อภิปรายผล และข้อเสนอแนะ

จากการติดตามประเมินโครงการกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมือง หมู่บ้านชลประทาน สรุปได้ดังต่อไปนี้

1. วัตถุประสงค์ของการประเมินโครงการ

1. เพื่อที่จะได้ทราบถึงปัจจัยทางด้านบวกที่ส่งผลดีต่อการดำเนินงาน กองทุนหมู่บ้าน และปัจจัยด้านลบที่ก่อให้เกิดปัญหาในการดำเนินการกองทุน
2. เพื่อศึกษากระบวนการดำเนินงานของกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมือง สามารถบรรลุตามเป้าหมายที่รัฐบาลได้กำหนดไว้หรือไม่
3. เพื่อค้นหาตัวชี้วัดและความเข้มแข็งของชุมชน ในทัศนคติของประชาชน ตลอดจนทราบข้อมูลความเข้มแข็งของคนในชุมชนตามตัวชี้วัดที่รัฐบาลได้กำหนด

2. วิธีการดำเนินงาน

1. การสัมภาษณ์ การให้แบบสอบถาม ตามแบบ บร.1-12และทำการเก็บข้อมูลเพิ่มเติมจากการสัมภาษณ์ และจากการประชุมเวทีของชาวบ้าน
2. ศึกษาให้เข้าใจเป้าหมายและวัตถุประสงค์ของกองทุนหมู่บ้านชลประทาน
3. ศึกษาสภาพการดำเนินงานของกองทุนหมู่บ้านชลประทานที่ผู้วิจัยปฏิบัติงาน
4. ใช้แบบความคิดเชิงระบบ CIPP Model

3. ผลการดำเนินงาน

นโยบายของรัฐเกี่ยวกับกองทุนหมู่บ้านต้องให้สมาชิกในชุมชนมีความเข้าใจและเมื่อได้รับเงินจัดสรรจากทางรัฐบาลคณะกรรมการทำการปล่อยกู้โดยยึดระเบียบข้อบังคับของกองทุนบ้านในการให้สินเชื่อแก่สมาชิก โดยสมาชิกส่วนหนึ่งนำเงินไปลงทุนในการพัฒนาอาชีพสร้างรายได้ให้แก่ครอบครัว แต่บางกรณีนำเงินไปชำระหนี้เก่า ในส่วนการจัดทำบัญชี กองทุนหมู่บ้านช่วงแรกอาจมีปัญหาเพราะยังไม่เข้าใจวิธีทำหรือไม่มีพื้นฐาน แต่ปัจจุบันได้มีการจัดทำถูกต้องตามหลักการแล้ว ส่วนปัจจุบันมีการชำระหนี้คืนบางส่วนแต่ส่วนน้อยยังไม่ถึงกำหนดระยะเวลาในการส่งคืน จากระยะเวลาตั้งแต่เดือนกุมภาพันธ์ ถึง

สิงหาคม พ.ศ.2545 สามารถคาดการณ์ในอนาคตได้ว่ากองทุนหมู่บ้านชลประทานจะสามารถมีเงินทุนหมุนเวียนในหมู่บ้านมากขึ้น เพราะในชุมชนมีความเชื่อศรัทธายเป็นส่วนใหญ่

อภิปรายผล

1. การบรรลุวัตถุประสงค์ของกองทุนหมู่บ้านชลประทานสามารถสรุปได้ 4 ข้อ ดังนี้

1. การดำเนินงานของกองทุนมีความชัดเจนตามวัตถุประสงค์ของรัฐบาลด้วยความร่วมมือของประชาชนในหมู่บ้านชลประทาน

2. แนวทางการพัฒนาการเปิดโอกาสการเรียนรู้และการแลกเปลี่ยนประสบการณ์ให้คนในชุมชน

3. ท้องถิ่นมีความสามัคคีกัน มีผู้นำชุมชนที่ดี

4. คนในหมู่บ้านมีอาชีพเสริมจากงานหลักเช่น จะมีกลุ่มแปรรูปผลผลิตทางการเกษตรถือเป็นการสร้างรายได้เสริม

2. ปัจจัยที่ก่อให้เกิดผลบวกและด้านลบ

2.1 ปัจจัยด้านนอก

- คนในชุมชนมีส่วนร่วมและแสดงความคิดเห็นในการจัดตั้งกองทุนเพื่อประโยชน์ของชุมชน
- สมาชิกกระตือรือร้นในการจะส่งเงินคืน แสดงให้เห็นถึงความเชื่อศรัทธาของคนในท้องถิ่น
- สมาชิกในชุมชนมีการอยู่แบบพี่น้อง เอื้อเฟื้อเผื่อแผ่ เช่น ช่วยเหลือด้านงานบุญ งานระเพณี

2.2 ปัจจัยด้านลบ

- สมาชิกบางรายไม่นำเงินไปใช้อย่างถูกวิธี จึงจำเป็นต้องกู้จากแหล่งใหม่ เพื่อไปใช้แหล่งเก่าและกู้วนเวียนอย่างนี้ไม่เรื่อย ๆ แต่ก็ก็เป็นเพียงบางรายเท่านั้น

- กลุ่มสมาชิกบางคนยังไม่เข้าใจเงินกองทุนจึงมีการกู้เพื่อจะรักษาสิทธิเท่านั้น

4. ตัวชี้วัดความเข้มแข็งของชุมชนในทัศนะของประชาชน บ้านชลประทาน

4.1 ประชาชนมีรายได้ดี มีมาตรฐานในการครองชีพ

4.2 ชาวบ้านมีความเห็นว่ายังขาดแคลนด้านสาธารณูปโภคที่จำเป็นในหมู่บ้านเช่น ไฟฟ้า ถนน

โทรศัพท์

5. ผลกระทบโดยตรงและผลกระทบต่าง ๆ คือ

5.1 ผลโดยตรง

เมื่อเวลาผ่านไปหนึ่งปีสมาชิกกองทุนหมู่บ้านชลประทานที่กู้เงินดำเนินการสามารถก่อให้เกิดรายได้และสามารถนำเงินส่งคืนกองทุนทั้งต้นและดอกเบี้ย ทำให้กองทุนเติบโตขึ้นมีความยั่งยืนในอนาคต

5.2 ผลกระทบโดยตรง

สมาชิกที่กู้เงินไปดำเนินโครงการสามารถปลดปล่อยภาระหนี้สินได้และเพิ่มศักยภาพในการประกอบอาชีพและสร้างฐานทางเศรษฐกิจให้เข้มแข็งกว่าแต่ก่อน

5.3 ผลกระทบโดยอ้อม

วิถีชีวิตความเป็นอยู่ของคนในชุมชนเปลี่ยนแปลงไปในทางพึงประสงค์ ก่อให้เกิดความสงบสุขให้แก่คนในหมู่บ้านชลประทาน

6. ข้อเสนอแนะ

6.1 ข้อเสนอแนะการปรับปรุงแก้ไขระเบียบข้อบังคับกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมืองผู้วิจัยได้พบ

ข้อเสนอแนะในการปรับปรุงแก้ไขระเบียบข้อบังคับกองทุนดังนี้

ข้อเสนอแนะข้อที่ 1. ควรกำหนดระยะเวลาคืนเงิน ควรระบุให้มีความเหมาะสมแต่ละกลุ่ม ผู้กู้แต่ละอาชีพ เช่น การเลี้ยงสัตว์ควรมีระยะเวลาในการส่งคืน มากกว่า 1 ปี ส่วนอาชีพค้าขายสามารถส่งคืนได้ภายใน 3-6 เดือน

ข้อเสนอแนะข้อที่ 2. ควรมีการระบุจำนวนเงินสำหรับผู้ที่ต้องการนำไปทำการเกษตรให้มากกว่า 20,000 บาท ได้ เพราะอาชีพการทำเกษตรต้องใช้จ่ายเงินมากในการทำเกษตร

6.2 ข้อเสนอแนะ การบริหารจัดการกองทุน

1. การบริหารควรมีการแบ่งงานตามฟังก์ชันการที่แบ่งไว้แล้วมอบหมายหน้าที่ให้ทุกคนทำ แต่ในความเป็นจริงจะมีผู้ปฏิบัติงานเพียงไม่กี่คนเท่านั้น

2. คณะกรรมการควรมีการตรวจสอบติดตามผลการกู้เงินของสมาชิก ควรมีมาตรการลงโทษสมาชิกอย่างจริงจัง

6.3 ข้อเสนอแนะนำเงินกู้ไปพัฒนากิจกรรมอาชีพของสมาชิกกองทุน

1. ควรมีการใช้แรงงานเกษตรกรภายในครอบครัวก่อนที่จะมีการจ้างแรงงานเพราะจะทำให้ประหยัดต้นทุนในการผลิต

2. สมาชิกควรรหาเทคนิควิธีการเพิ่มผลผลิตปรับปรุงคุณภาพผลผลิต เพื่อที่จะสามารถจำหน่ายได้ในราคาสูง

6.4 ข้อเสนอแนะสำหรับการค้นคว้าวิจัยเพิ่มเติม

1. ควรมีการวิจัยกลุ่มผู้กู้ว่านำไปใช้ก่อให้เกิดประโยชน์กับครอบครัวอย่างไร

2. ควรมีการศึกษาวิจัยแนวทางพัฒนากลุ่มอาชีพ และภูมิปัญญาท้องถิ่น เพื่อการพัฒนา

ตลาดและกลุ่มผู้บริโภคในท้องถิ่น

